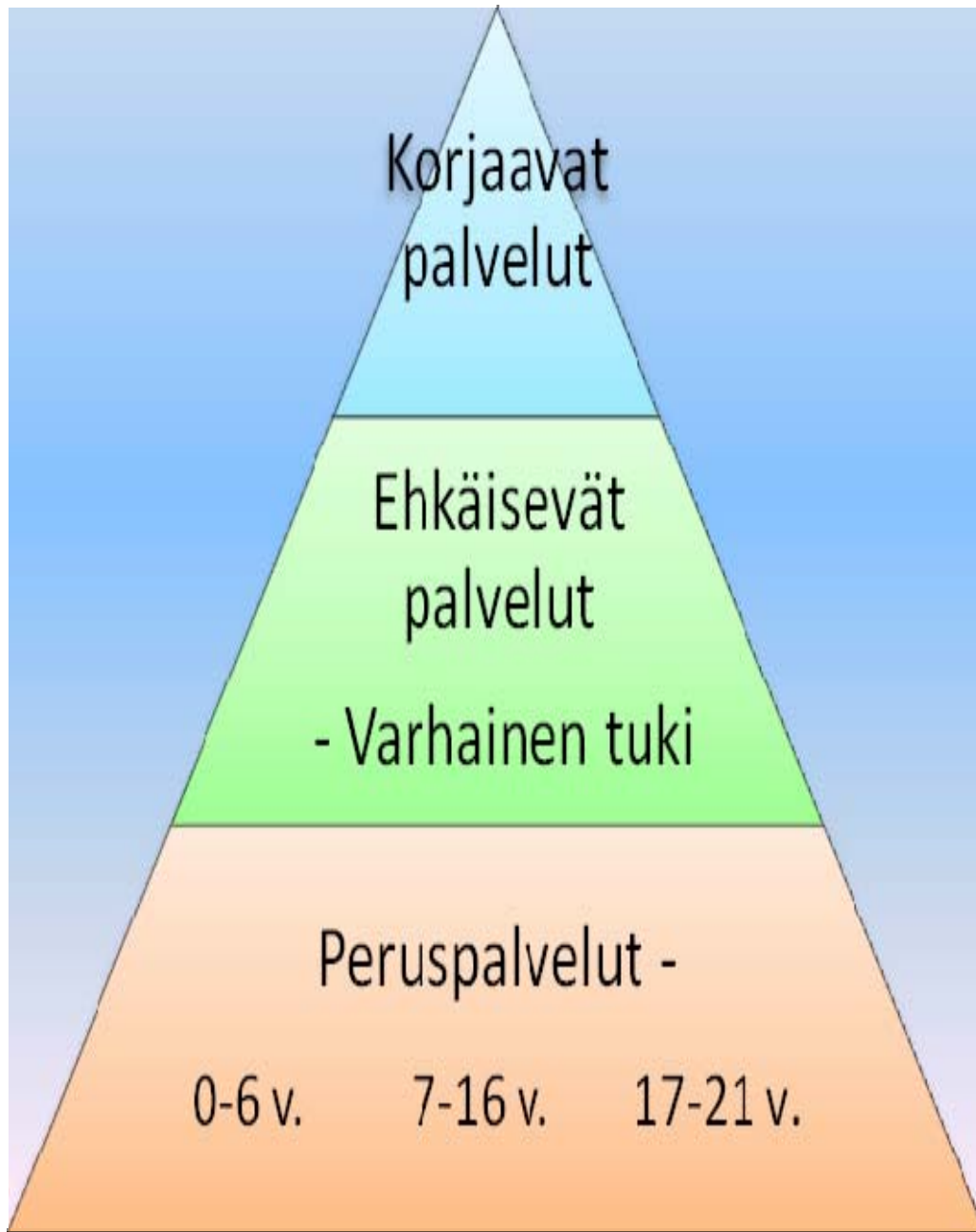

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA V. 2010–2013

Hyvinkään kaupunki

Sisälllys

Tiivistelmä.....	2
1. Johdanto.....	3
1.1 Hyvinvointisuunnitelman taustalla vaikuttava lainsäädäntö.....	3
1.2. Suunnitelman tausta ja aikaisempi valmistelutyö.....	3
1.3. Lasten ja nuorten hyvinvointipalveluiden jakaminen kolmeen osa-alueeseen.....	4
2. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila Hyvinkäällä (vuoden 2008 Hyvinvointikertomuksen mukaan).....	7
2.1 Väestö.....	7
2.2 Perheet.....	7
2.3 Koulutus.....	7
2.4 Nuorisotyöttömyys.....	7
2.5 Tulokehitys ja toimeentulo.....	8
2.6 Asuminen.....	8
2.7 Lasten ja nuorten terveysriskit.....	8
2.8. Varhaiskasvatuspalvelut.....	9
2.9. Perhetyö.....	10
2.10. Peruskouluikäiset lapset (perus- ja erityisopetus, ip-toiminta, kouluterveydenhuolto).....	10
2.11 Nuorisotyö.....	11
2.12 Kasvatus- ja perheneuvonta.....	11
2.13 Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu.....	11
2.14 Nuorten päihdeongelmaisten kuntoutus.....	12
3. Lasten ja nuorten palvelut.....	13
3.1. Lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuus.....	13
3.2. Raskausaika ja alle kouluikäisten palvelut (alle 6-vuotiaat).....	14
3.3. Kouluikäisten palvelut (7-16 –vuotiaat).....	15
3.4. Täysi-ikäistyvien ja itsenäistyvien nuorten palvelut (17-21-vuotiaat).....	16
3.5. Kaikkien ikäryhmien yhteiset palvelut.....	16
4. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun nykytila ja haasteet.....	18
4.1. Lastensuojelun tarve.....	18
4.2. Lastensuojelun henkilöstö ja sen määrälliset tarpeet lähivuosina.....	19
5. Palvelujärjestelmän toimivuuden arviointi ja haasteet.....	20
6. Suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvointipalveluiden kehittämiseksi.....	21
6.1. Hyvinvointipalveluiden järjestäminen kokonaisuutena.....	21
6.2. 0-6 –vuotiaiden palvelut.....	21
6.3. 7-16 -vuotiaiden palvelut.....	23
6.4. 17–21 -vuotiaiden palvelut.....	25
6.5. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun palveluiden kehittäminen.....	25
6.6. Suunnitelman tavoitteet jaettuna eri vuosille.....	27
7. Suunnitelman toteuttaminen ja seuranta.....	32
Liite 1. Alle kouluikäisten lasten (0-6 – vuotiaiden) palvelut.....	33
Liite 2. Kouluikäisten lasten ja nuorten (7-16 – vuotiaiden) palvelut.....	37
Liite 3. Täysi-ikäistyvien ja itsenäistyvien nuorten (17–21 -vuotiaiden) palvelut.....	40
Liite 4. Muut lasten ja nuorten palvelut.....	42
Liite 5. Lapsen ja nuoren kohtaaminen aikuisten palveluissa.....	44
Liite 6. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu.....	46

Tiivistelmä

Uusi lastensuojelulaki (417/2007) astui voimaan 1.1.2008. Lain tavoitteena on lastensuojelun painopisteen siirtäminen ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen. Lastensuojelu käsitetään kaikkia viranomaisia koskevaksi toiminnaksi. Lain 12 § velvoittaa kuntia tekemään suunnitelman lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja määrittää suunnitelman sisällön. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja –suunnitelmaa laadittaessa.

Suunnitelma sisältää suunnittelukaudelta tiedot:

- 1) *lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta;*
- 2) *lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevästä toimista ja palveluista;*
- 3) *lastensuojelun tarpeesta kunnassa;*
- 4) *lastensuojeluun varattavista voimavaroista;*
- 5) *käytettävänä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä, joka hoitaa lastensuojelulain mukaisia tehtäviä;*
- 6) *yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä;*
- 7) *suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.*

Suunnitelma on lakisääteinen väline ohjata, johtaa ja kehittää lapsiin ja nuoriin suunnattua hyvinvointityötä kunnassa. Palvelujärjestelmän organisoinnin tavoitteena on turvata lasten ja perheiden hyvinvointi siten, että he tulevat autetuiksi peruspalvelujen piirissä ajoissa ja riittävässä määrin.

Hyvinvointisuunnitelman neljä keskeistä tavoitetta on asetettu elämänkaarajattelun mukaisesti. Tavoitteet ovat hyvinvoiva lapsi ja vanhempi, oppiva ja hyvinvoiva koululainen, itsenäistynyt ja yhteiskuntaan integroitunut nuori aikuinen sekä lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun johdonmukainen kehittäminen.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin perustana ovat hyvät, kaikille kohdentuvat peruspalvelut, joiden lisäksi tarvitaan ehkäiseviä ja korjaavia palveluja. Tavoite on, että lapsi ja perhe saisivat tarpeellisen tuen peruspalveluiden ja varhaisen tuen palveluiden kautta. Myös korjaaville palveluille on tarvetta. Erityisen suojelun tarpeessa oleville lapsille tulee varmistaa laadukkaiden lastensuojelupalveluiden saatavuus.

Suunnitelman keskeisenä tavoitteena on rakentaa Hyvinkäälle yleisesti hyväksytty joustava varhaisen tuen toimintamalli. Toimintamallin toteutuminen ja varhaisen tuen turvaaminen edellyttää johtamistyön kehittämistä sekä kuntalaisten ja asiakkaiden osallisuuden mahdollistamisesta ja varmistamisesta palvelujärjestelmän sisällä.

Suunnitelma on laadittu laaja-alaisena virkamiestyönä 0-16 –vuotiaiden ja myöhemmin 0-21 –vuotiaiden palvelujen kehittämishankkeiden yhteydessä vuosina 2006-2008. Se on hyväksytty kaupunginvaltuustossa xx.xx.2009. Jatkossa suunnitelma huomioidaan vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä.

1. Johdanto

1.1 Hyvinvointisuunnitelman taustalla vaikuttava lainsäädäntö

Lastensuojelulaki (417/2007) astui voimaan 1.1.2008. Lain keskeinen tavoite on lastensuojelun painopisteen siirtyminen ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tukeen ja avohuoltoon. Lastensuojelu käsitetään kaikkia viranomaisia koskevaksi lasten hyvinvointia edistäväksi toiminnaksi. Lain 12 § velvoittaa kuntia tekemään suunnitelman lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja määrittää suunnitelman sisällön:

”Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelman tulee sisältää tiedot:

- 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta;
- 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävistä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista;
- 3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa;
- 4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista;
- 5) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä;
- 6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
- 7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.”

1.7.2009 on astunut voimaan asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009). Asetuksessa (4§) todetaan, että ”kunnan kansanterveystyöstä vastaavan viranomaisen on hyväksyttävä yhtenäinen toimintaohjelma neuvolatyölle, koulu- ja opiskeluterveydenhuollolle sekä lasten ja nuorten ehkäisevälle suun terveydenhuollolle. Toimintaohjelmat on laadittava yhteistyössä sosiaali- ja opetustoimen kanssa.”

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämissuunnitelman (KASTE) tavoitteet edellyttävät paikallistasolla toteutettua palvelujen kehittämistyötä ja kehittämistyön vaikutusten seuranta- ja hyvinvointierojen synnyn tutkimista. Kansallisen kehittämissuunnitelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimintatapojen uudistamista niin, että ne entistä vahvemmin edistävät asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä.

KASTE-ohjelman päätavoitteet ovat:

- 1) kuntalaisten osallisuus lisääntyy ja syrjäytyminen vähenee
- 2) hyvinvointi ja terveys lisääntyvät, ja vastaavasti hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat
- 3) palveluiden laatu, vaikuttavuus ja saatavuus paranevat
- 4) alueelliset erot vähentyvät.

Sosiaali- terveysministeriö on asettanut työryhmän (1.5.2009–31.12.2011) selvittämään sosiaalihuollon lain kokonaisuudistuksen tarvetta. Lainsäädännöllisten uudistusten tavoitteena on varmistaa ja tukea ihmisten hyvinvointia ja perusoikeuksien toteutumista sekä ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntymistä ja lisääntymistä.

1.2. Suunnitelman tausta ja aikaisempi valmistelutyö

Hyvinkääläisten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa on valmisteltu keväällä 2008 käynnistyneen 0-21 -vuotiaiden palvelujen kehittämishankkeen yhteydessä ja sen kolmessa

työryhmässä. Työryhmiin ovat osallistuneet edustajat varhaiskasvatus-, opetus-, nuoriso-, terveys- ja sosiaalipalvelualueilta. Työryhmät, ”0-6 -vuotiaat”, ”7-16 -vuotiaat” ja ”17-21 –vuotiaat”, kartoittivat keskeisiä kehittämiskohteita, resurssitarpeita ja ideoivat uusia hallintokuntarajat ylittäviä yhteistyömuotoja lasten ja nuorten palvelujen tueksi. Työryhmät ovat kuulleet myös kolmannen sektorin edustajia ja muita yhteistyötahoja. Hankkeen raportti esiteltiin kaupunginvaltuustolle 6.10.2008.

Työn taustalla vaikuttavat jo aiemmin hallintokuntien välisenä yhteistyönä työstetyt ja valmistuneet raportit ”Lasten palvelujen kehittäminen” (0-16 –vuotiaat, 2007) sekä valtakunnallinen ”Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehitysohjelma 2007–2011”. Lasten ja nuorten palvelujen kehittäminen moniammatilliseen varhaisen tukemisen ja matalan kynnyksen palvelujen vahvistamisen suuntaan on ollut tavoitteena koko 2000-luvun. Kuntaliitto on vuonna 2000 suosittanut kuntia laatimaan selonteon lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Hyvinkäällä hyväksyttiin vuonna 2001 lapsipoliittinen ohjelma, ”Lupa välittää”, jossa asetettiin tavoitteita ja suunnitelmia palvelujen kehittämiseksi. Vuonna 2005 jätetyssä valtuustoaloitteessa haluttiin siirtyä sirpaleisesta palvelujärjestelmästä yhtenäiseen lasten ja nuorten palvelujen malliin, jolloin eri alojen osaaminen saataisiin paremmin käyttöön.

1.3. Lasten ja nuorten hyvinvointipalveluiden jakaminen kolmeen osa-alueeseen

Hyvinvointisuunnitelman neljä keskeistä tavoitetta on asetettu elämänkaarajattelun mukaisesti. Tavoitteet ovat: *hyvinvoiva lapsi ja vanhempi, oppiva ja hyvinvoiva koululainen, itsenäistynyt ja yhteiskuntaan integroitunut nuori aikuinen sekä lapsella on terveen kasvun ja kehityksen turvaavat kasvuolosuhteet.*

1. Alle kouluikäiset (0-6-vuotiaat): Tavoitteeseen päästään rakentamalla varhaisen tuen malli, missä tunnistetaan varhaisen tuen tarve, lisätään pienten lasten vanhempien tukea, vahvistetaan kolmannen sektorin osallisuutta ja panostetaan esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheeseen.

2. Kouluikäiset (7-16 –vuotiaat): Koululaiset ja heidän vanhempansa saavat perusopetuksen ja moniammatillisen oppilashuollon tukea laadukkaana ja yksilölliset tarpeet huomioonottavana ohjauksena ja kokonaiskasvua tukevinä psykososiaalisina palveluina.

3. Täysi-ikäistyvät (17-21 -vuotiaat). Aikuistuvat ja erityisesti syrjäytymisvaarassa olevat nuoret saavat tukea elämänhallintaansa, opiskelu- ja työpaikan löytämiseen ja yhteiskuntaan kiinnittymiseen.

4. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun palveluita kehitetään osana palvelukokonaisuutta esille tulevien tarpeiden mukaan.

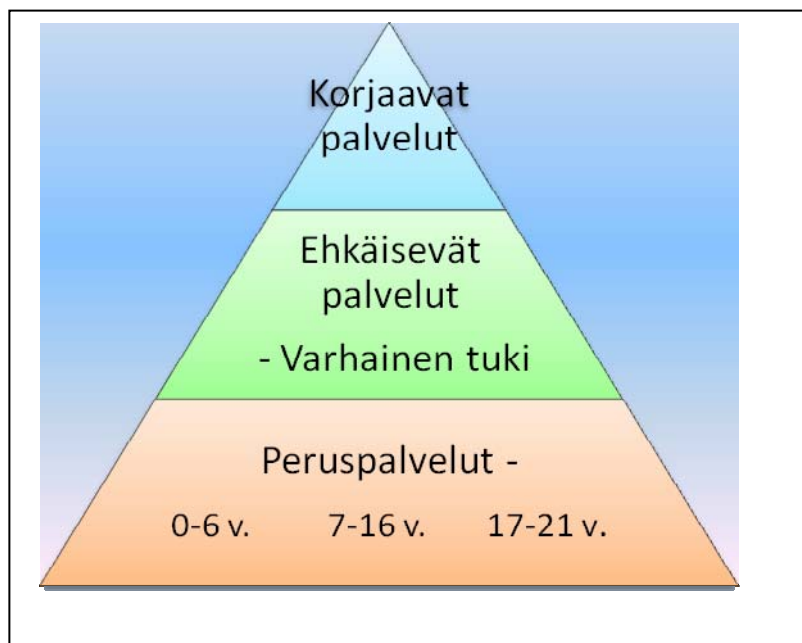
Peruspalveluiden kehittämisen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä edistäviä olosuhteita ja palveluita sekä tarjota myös matalan kynnyksen palveluita. Lapsen suotuisan kehityksen kannalta on ensiarvoisen tärkeää tunnistaa avun ja tuen tarpeet, ja tarjota vanhemmille tarpeenmukaista tukea. Pitkäjänteisen *hallintokuntien välisen yhteistyön tavoitteena on eriytyneen ja sirpaleisen palvelujärjestelmän sijaan tuoda tarpeellisia palveluita moniammatillisen yhteistyön avulla lasten ja nuorten luonnollisiin kehitysympäristöihin: kotiin, päivähoitoon, kouluun ja vapaa-ajan toimintaan.*

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan asetetut *tavoitteet pyrkivät edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia koko palvelukokonaisuuden näkökulmasta.*

Palvelut jaetaan kolmeen ryhmään: *peruspalvelut, ehkäisevät palvelut ja varhainen tuki* sekä *korjaavat palvelut*. Jokaisen palvelualan sisällä huomioidaan vielä eri ikäryhmien erilaiset tarpeet. Mallissa lähdetään siitä, että tavoitteet on mahdollista saavuttaa moniammatillisena, hallintokuntarajat ylittävänä yhteistyönä.

Lasten suojeluvastuu muodostuu kunnan kaikkien toimijoiden yhteisvastuullisesta työstä; sekä varhaisesta tuesta lapsiperheille että puuttumisesta lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen riskitekijöihin jo luonnollisena osana peruspalveluja. Yksin lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa tehtävät toimenpiteet eivät riitä turvaamaan lasten myönteistä kehitystä.

Hallintokuntasidonnaisesta palvelujärjestelmästä pyritään suunnitelman mukaisesti siirtymään asiakaslähtöiseen malliin, jossa lapsi ja perhe saavat kokonaisvaltaisen palvelun ensisijaisesti siitä pisteestä, jossa huoli on havaittu tai jossakin muussa yhdessä paikassa, joka yhdessä perheen kanssa todetaan luontevimmaksi paikaksi ja perhettä eniten hyödyttäväksi. *Kaikilla palvelutasoilla on tarkoitus vahvistaa sekä yhteistyötä että konsultatiivista tukea kaikkien muiden asiantuntijoiden kanssa.*

Kuva 1. Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden osa-alueet.

Peruspalveluiden tavoitteena on edistää lasten kasvua ja kehitystä: esim. äitiys- ja lastenneuvola, varhaiskasvatus, koulutuspalvelut, leikkipuistot, nuorisotyön palvelut sekä kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntapalvelut. Myös yhdyskuntasuunnittelun tavoitteena tulee olla turvallisen ja hyvinvointia tukevan kaupunkiympäristön suunnittelu.

Ehkäisevien palvelujen ja varhaisen tuen tavoitteena on tukea lasten kasvua. Ehkäiseviä, varhaisen tuen palveluita ovat esim. päivähoiton perhetyö, kotipalvelu, erityisnuorisotyö, oppilashuolto ja perheneuvola. Nämä palvelut ovat matalan kynnyksen palveluja, joihin peruspalvelujen työntekijät tai perheet itse voivat ottaa yhteyttä, kun herää huoli lapsesta. Tavoitteena on *lisätä ehkäisevien palvelujen tarjoamaa konsultatiivista tukea peruspalveluihin.*

Korjaavien palvelujen tavoitteena on kartoittaa lapsen kasvussa ja kehityksessä ilmenneet riskitekijät ja järjestää lapsen tarpeelliset palvelut ongelmien poistamiseksi ja lapsen hyvinvoinnin varmistamiseksi. Korjaaviin palveluihin kuuluvat lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu (avo-, sijais-

ja jälkihuolto), psykiatriset palvelut ja päihdehoito. Tavoitteena on *lisätä korjaavien palvelujen tarjoamaa konsultatiivista tukea perus- ja ehkäiseviin palveluihin.*

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääntyminen, joka näkyy lasten ja nuorten kodin ulkopuolisten sijoitusten vähentymisenä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääntyminen, joka näkyy muun muassa lasten ja nuorten kodin ulkopuolisten sijoitusten vähentymisenä.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin perustana ovat hyvät, kaikille kohdentuvat peruspalvelut, joiden lisäksi tarvitaan ehkäiseviä ja korjaavia palveluja. Tavoite on, että palvelujen käyttämisen tarve toteutuisi oheisen kuvan mukaisessa suhteessa vähentyen kohti korjaavia palveluja.

2. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila Hyvinkäällä (vuoden 2008 Hyvinvointikertomuksen mukaan)

2.1 Väestö

Hyvinkäällä asui vuoden 2008 lopussa 44 987 asukasta. Väkiluku kasvoi 335 hengellä, mikä tarkoitti 0,8 prosentin vuosikasvua. Väestökehityksen taustalla on muuttovoitto, joka selittää noin 66 prosenttia väestönkasvusta. Ulkomainen muuttovoitto tuo Hyvinkäälle yhä enemmän väkeä. Vuoden 2008 väestönkasvusta ulkomaisen muuttovoiton osuus oli lähes 40 prosenttia. Myös luonnollinen väestönkasvu kasvattaa Hyvinkään väkilukua. Vuonna 2008 Hyvinkäällä syntyi 524 uutta hyvinkääläistä. Viimeksi syntyvyys oli yhtä korkealla vuonna 2002.

Hyvinkään väestöstä vuonna 2008 alle kouluikäisiä oli 8,1 prosenttia väestöstä, peruskouluikäisiä 11,0 prosenttia ja 16-19 –vuotiaita 5,1 prosenttia. Alle 20 –vuotiaita oli yhteensä 24,2 prosenttia väestöstä.

2.2 Perheet

Hyvinkäällä oli vuoden 2007 lopussa 12 274 perhettä, josta lapsiperheiden osuus oli 44 %. Lapsiperheiden määrä on Hyvinkäällä hieman suurempi kuin Riihimäellä, Hämeenlinnassa, Uudellamaalla keskimäärin tai koko Suomessa, mutta pienempi kuin pääkaupunkiseudun kehyskunnissa keskimäärin. Yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä on korkeampi kuin koko maassa tai kehyskunnissa keskimäärin, mutta pienempi kuin Hämeenlinnassa, Riihimäellä ja Uudenmaan maakunnassa. Hyvinkäällä oli vuonna 2007 noin 1600 yksinhuoltajaperhettä, joka oli 22,0 prosenttia lapsiperheistä.

2.3 Koulutus

Koulutus muokkaa terveyteen liittyviä tietoja ja arvoja, vaikuttaa ammattiuraan ja vaikuttaa siten hyvinvointiin monella tapaa.

Hyvinkääläisten koulutukseen käytetty keski-määräinen aika on 2000-luvulla noussut vuosittain. Vuonna 2007 perusasteen jälkeen suoritetun korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus oli 3,1 vuotta henkeä kohti. Uudellamaalla koulutukseen keskimäärin käytetty aika oli 3,7 vuotta ja koko maassa 3,2 vuotta henkeä kohden.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24 -vuotiaiden nuorten osuus ikäryhmästä kasvoi hieman Hyvinkäällä vuodesta 2006 vuoteen 2007. Nuorten miesten osuus pieneni, mutta koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten naisten määrä on kasvanut viime vuosina tasaisesti. Vuonna 2007 perusopetuksen jälkeen koulutuksen ja työn ulkopuolella oli Hyvinkäällä noin 600 nuorta, mikä oli 14,4 prosenttia 17-24 –vuotiaista. Uudellamaalla vastaavanikäisiä koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli 14,9 ja koko maassa 11,7 prosenttia.

2.4 Nuorisotyöttömyys

Nuorten työttömyys on kasvanut erityisesti vuoden 2008 loppupuolelta lähtien. Joulukuussa 2008 kaikista työttömistä keskimäärin 11 prosenttia oli alle 25 -vuotiaita. Vuotta aiemmin nuorten osuus oli 7 prosenttia.

Hyvinkään työttömyysaste on korkeampi kuin muissa pääkaupunkiseudun kehyskunnissa ja Uudenmaan TE-keskuksen alueella. Vuoden 2008 lopulla Hyvinkään kokonaistyöttömyysaste oli 7,1 prosenttia, kun Uudellamaalla työttömyysaste oli 5,5 prosenttia ja koko maassa 8,8 prosenttia.

Hyvinkäällä oli elokuussa 2009 avoinna kaikkiaan 360 työpaikkaa. Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin kuukauden aikana Hyvinkäällä 252 (455 vuonna 2008).

Elokuun 2009 lopussa Hyvinkäällä oli työttömänä 274 alle 25-vuotiasta. Vuotta aikaisemmin määrä oli 123 nuorta. Nuorten työttömyys on siis yli kaksinkertaistunut vuoden aikana.

2.5 Tulokehitys ja toimeentulo

Taloudellinen tilanne vaikuttaa muun muassa asukkaiden hyvinvointiin, kulutusmahdollisuuksiin ja asuinoloihin. Vuonna 2006 hyvinkääläisistä talouksista 11,5 prosenttia oli sellaisia, joiden tulot jäivät suhteellisen pienituloisuusrajan (alle 60% mediaanitulosta) ala-puolelle. Hyvinkääläisistä 11,5 prosenttia oli valtakunnallisen mitta-asteikon mukaan pienituloisia.

Pienituloisuuden rajana pidetään tässä tulotasoa, joka on pienempi kuin 60 prosenttia väestön valtakunnallisen tulojakauman mediaanista (keskimmäinen arvo). Pienituloisia lapsiperheitä oli Hyvinkäällä samana vuonna 11.6 prosenttia kaikista kotitalouksista. Lapsiperheiden suhteellinen tuloasema oli siis muuta väestöä hieman heikompi.

Taloudellinen huoltosuhde oli samana vuonna 1,17 eli sataa työllistä kohden oli 117 työtöntä ja työelämän ulkopuolella olevaa.

Vanhempien taloudellinen tilanne vaikuttaa myös lasten ja nuorten hyvinvointiin. Hyvinkään kaupungin vuonna 2008 toteutetun kouluterveyskyselyn vastausten perusteella 18 %:lla nuorista on vähintään toinen vanhemmista ollut työttömänä edellisen vuoden aikana.

Kaikista 18-24 –vuotiaista on toimeentulotukea saanut 14,5 prosenttia. Luku kuvaa käytännössä sitä, kuinka suuri osa nuorista on vakavan syrjäytymisuhan alla. Luku on myös kuuma-kuntien suurin, joten se kertoo paikallisesta ongelmasta, johon on syytä kiinnittää huomiota.

2.6 Asuminen

Hyvinkääläisistä 94 prosenttia asuu taajamassa ja 6 prosenttia haja-asutusalueilla. Haja-asutusalueilla asuvista lähes puolet asuu kylä-alueilla. Asuntokanta on omistusasuntopainotteinen. Vuonna 2007 hyvinkääläisistä 61 prosenttia asui omistusasunnossa ja 30 prosenttia vuokra-asunnossa. Kerrostaloasunnoissa asuu vähän yli puolet väestöstä, kolmannes pientaloissa ja noin 15 prosenttia hyvinkääläisistä asuu rivi- tai ketjutaloissa.

Lähes kolme neljäsosaa hyvinkääläisistä kotitalouksista on yhden tai kahden hengen talouksia ja reilu viidesosa 3-4 hengen talouksia. Yli 5 hengen talouksia on 5 prosenttia. Asuntokannassa tämä näkyy siten, että vajaa puolet asunnoista on yksioita tai kaksioita ja 42 prosenttia kolmen tai neljän huoneen asuntoja. Suurten perheasuntojen osuus on vähäisempi: neljän huoneen tai sitä suurempia asuntoja oli 12 % koko asuntokannasta.

Asuntokuntien keskikoko on pienentynyt vuosi vuodelta. Vuonna 2007 se oli 2,1 henkeä. Keskimääräinen asumispinta-ala henkeä kohti sen sijaan kasvaa. Hyvinkääläisissä asunnoissa oli vuonna 2007 keskimäärin 36,6 neliometriä asumistilaa henkeä kohden. Lähes kolmannes lapsiperheistä asuu kuitenkin ahtaasti. Ahtaasti asuvia lapsiperheitä on Hyvinkäällä noin 1680, vaikkakin ahtaasti asuvien määrä on vähentynyt tasaisesti 2000-luvulla. Ahtaaksi asunnoksi katsotaan asunto, jossa on enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti.

2.7 Lasten ja nuorten terveystriskit

Diabetesta sairastavien määrä on kasvanut. Nuoria diabetesta sairastavia oli Hyvinkäällä vuonna 2007 noin 50 lasta, mikä oli 0,6 prosenttia alle 16-vuotiaista. Määrä ja osuus väestöstä olivat samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Diabetesta sairastavien alle 16-vuotiaiden lasten osuus ikäryhmästä on kuitenkin kasvanut tasaisesti vuodesta 2003. Diabetesta sairastavien nuorten

osuus ikäluokkaan nähden oli vuonna 2007 Hyvinkäällä suurempi kuin Hämeenlinnassa, pääkaupunkiseudun kehyskunnissa, Uudellamaalla ja valtakunnallisesti. Myös koko maassa diabetesta sairastavien alle 16-vuotiaiden osuus oli hieman pienempi kuin Hyvinkäällä (0,4 prosenttia ikäluokasta).

Hyvinkään vuoden 2008 kouluterveyskyselyn (tutkittu 8.-9. -luokkalaiset ja lukion 1. ja 2. vuosikurssin oppilaat) perusteella ylipainoisten nuorten määrä on myös lisääntynyt. Kyselyyn vastanneista nuorista 13 % oli todettu ylipainoa. Kyselyssä ylipaino oli selvitetty mittaamalla vastaajien painoindeksi.

Hyvinkääläisnuorista noin 13 %:lla on keskivaikea tai vaikea masennus kouluterveyskyselyn perusteella. Koulu-uupumus vaivasi noin 12 %:ia kyselyyn vastanneista. Myös masennuslääkkeiden käyttö on lisääntynyt edelleen niin Hyvinkäällä, Uudellamaalla kuin koko maassa. Vuonna 2007 noin 200 ikäryhmässä 18-24 -vuotiaat sai korvausta masennuslääkkeistä. Kasvua edelliseen vuoteen on 10-15%. Uudellamaalla nuorten masennuslääkkeistä korvausta saaneiden määrä ikäluokkaan nähden oli samalla tasolla kuin Hyvinkäällä, koko maassa osuus oli pienempi. Vertailukuntiin nähden Riihimäellä nuorten aikuisten masennuslääkkeiden käyttö oli yleisempää kuin Hyvinkäällä, kun taas Hämeenlinnassa ja pääkaupunkiseudun kehyskunnissa käyttö oli hieman vähäisempää. Masennuksen vuoksi lääkitystä saaneiden määrä on kasvanut kummallakin sukupuolella 2000-luvulla, naisilla miehiä enemmän. Vuonna 2007 masennuslääkkeistä korvausta saaneita 18-24 -vuotiaita naisia oli Hyvinkäällä noin 60% enemmän kuin miehiä.

Nuorten naisten (15-24 -vuotiaat) raskaudenkeskeytyksiä on tuhatta tyttöä kohti noin 20. Raskaudenkeskeytysten määrä kasvoi Hyvinkäällä hieman vuodesta 2007 vuoteen 2008. Valtakunnallisesti nuorille tehtyjen raskaudenkeskeytysten määrä on vähentynyt vuodesta 2004 lähtien. Ikäluokkaan suhteutettuna nuorten naisten raskaudenkeskeytyksiä tehtiin vuonna 2007 Hyvinkäällä selvästi enemmän kuin vertailukunnissa, Uudellamaalla ja koko maassa keskimäärin. Hyvinkäällä määrä on noin 30 % enemmän kuin Uudenmaan keskiarvo.

2.8. Varhaiskasvatuspalvelut

Vuoden 2008 toimintakertomustietojen mukaan kunnallisessa päiväkotihoidossa ja perhepäivähoidossa oli vuoden 2008 lopussa yhteensä 1652 lasta, joista alle 3-vuotiaita oli 26,4 prosenttia. Avoimessa toiminnassa oli yhteensä 325 lasta, joista leikkitoiminnassa oli 218 lasta.

Vuonna 2008 kunnalliseen päivähoitoon osallistui 51,1 prosenttia 1-6 -vuotiaista. Osuus pieniä edellisvuodesta 3,4 prosenttiyksikköä. Kunnan kustantamassa päivähoitossa olleiden 1-6 -vuotiaiden lasten osuus oli Hyvinkäällä pienempi kuin pääkaupunkiseudun kehyskunnissa keskimäärin.

Taulukko 1. Kunnallisessa päivähoitossa olleet 1-6 vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä.

	2005	2006	2007	2008
Hyvinkää	50,1	52,3	54,5	51,1
Riihimäki	49,2	52,1	52,8	54,6
Hämeenlinna	56,8	57,3	59,3	57,9
Kehyskunnat	53,6	55,2	57,6	59,6
Uusimaa	56,8	58,4	59,4	60,9
Koko maa	53,3	54,3	55,6	56,9

Lähde: SotkaNet

Kotihoidon tuen saajien määrä on pienentynyt viime vuosina. Tuen piirissä oli vuonna 2008 keskimäärin 1020 lasta, mikä oli 17 lasta vähemmän kuin edellisvuonna ja 36 vähemmän kuin

vuonna 2006. Luvussa on mukana myös osittaista hoitorahaa saavat lapset, jotka eivät ole enää päivähoidon piirissä. Vuoden 2008 toimintakertomustietojen mukaan erityistä tukea tarvitsevia lapsia oli yksityisessä ja kunnallisessa päivähoitossa ja kehityksen seurannassa yhteensä 256 lasta. Erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä ei ole viime vuosina kasvanut. Vuonna 2008 kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa toteutetun asiakastytyväisyyskyselyssä päivähoito sai yleisarvosanaksi 4,08. Vanhemmat olivat erityisesti tyytyväisiä hoitohenkilökuntaan ja lasten viihtymiseen päivähoitossa. Tyytymättömyys kohdistui vähäisiin mahdollisuuksiin vaikuttaa päivähoiton sisältöön.

2.9. Perhetyö

Sosiaalipalveluissa on perhetyön yksikkö, joka tarjoaa lapsiperheille varhaisen tuen perhetyötä ja lastensuojelun perhetyötä. Perhetyötä tehdään pääsääntöisesti asiakkaiden kodeissa. Varhaisen tuen perhetyönä on tarjolla kotipalvelun perhetyötä ja päivähoiton perhetyötä.

Kotipalvelun neljä perhetyöntekijää tarjoavat apua kodin- ja lastenhoidossa. Kotipalvelun asiakkaana oli noin 75 perhettä vuonna 2008. Varhaiskasvatuksen perhetyössä toimii perheohjaaja. Perheohjaajan toimipiste on Jussilankadun päiväkotia ja hänen toiminnallinen alueensa on Paavolan alueen varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen perheohjaaja työskentelee varhaisen tuen viitekehyksessä tarjoten tukea ja apua ensisijaisesti varhaiskasvatuspalveluissa olevien lasten perheille. Työ sisältää tapaamisia sekä päiväkodissa että asiakkaiden kotona. Varhaiskasvatuksen perheohjaaja ohjaa lisäksi keväisin ja syksyisin vanhemmuutta tukevia ryhmiä. Uutena työmuotona on syksyllä 2009 käynnistynyt kaikkia päiväkotia koskeva henkilökunnan konsultointi.

Neuvolan perhetyötä ei ole toistaiseksi Hyvinkäällä tarjolla. Yksi neuvolatyöhön suunnattu perheohjaajan vakanssi on esitetty suunnitelmassa perustettavaksi vuonna 2011.

2.10. Peruskouluikäiset lapset (perus- ja erityisopetus, ip-toiminta, kouluterveydenhuolto)

Hyvinkäällä oli vuonna 2008 perusopetuksessa 5 044 koululaista. Koululaisten määrä pieneni edellisvuodesta noin 50 oppilaalla. Maahanmuuttajaoppilaiden osuus kaikista oppilaista oli 3,8 %, mikä oli yhtä paljon kuin vuonna 2007.

Erityisoppilaiden osuus oppilaista on kasvanut vuosi vuodelta. Vuonna 2008 erityisoppilaiden osuus oli vuoden keskiarvona 12,2 prosenttia kaikista oppilaista. Vuotta aiemmin osuus oli 11,8 prosenttia. Vuonna 2008 yleisopetusluokkiin integroitujen erityisoppilaiden osuus oli 3,7 prosenttia sekä erityisluokissa ja -kouluissa opiskelevien oppilaiden osuus 8,4 prosenttia kaikista oppilaista.

Koululaisten iltapäivätoiminnassa oli lukukaudella 2007–2008 mukana 452 lasta. Iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten määrä kasvoi noin sadalla lapsella edellisvuodesta. Keskimäärin vuosina 2004–2008 iltapäivätoiminnassa on ollut vuosittain 412 lasta.

Syksyllä 2008 toteutetussa seutukunnallisessa kouluarvioinnissa vanhempien yleisarvosana koulutoiminnasta oli Hyvinkäällä 8,1 ja oppilaiden 8,0 (asteikko 4-10). Arvioitavia asioita olivat koulun viihtyisyys, luokan ilmapiiri sekä käsitys itsestä oppijana. Oppilaiden mielestä parasta kouluissa oli, ettei siellä kiusata (arvosana 8,8) ja koulu on turvallinen ja luotettava paikka (8,0). Kehitettävää oppilaat näkivät koulurakennusten viihtyisyydessä ja työrauhan parantamisessa (molempien arvosana 7,4).

Peruskoulu- ja lukio-ikäisten kouluterveydenhuollon käynnit lisääntyivät edelleen viime vuodesta. Kouluterveydenhuollon lääkärikäyntien määrä vähentyi, osaltaan lääkäreiden määrän vähyyden vuoksi. Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käyntien määrä oli Hyvinkäällä samalla tasolla kun Uudenmaan maakunnassa ja hieman suurempi kuin koko maassa keskimäärin.

Vertailukunnista Riihimäellä kouluterveydenhuollon käyntien määrä oli muita vertailukuntia selvästi suurempi.

2.11 Nuorisotyö

Nuorisolain (2006) mukaan nuorisotyö ja –politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyön tuottamisesta vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Nuorisopalvelujen toiminnan ominaisuuksia ovat varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäiseminen. Nuorisopalvelut ovat hyvinvointipalveluja, joilla pystytään positiivisesti vahvistamaan nuoren ihmisen persoonaa ja yksilöllisyyttä. Nuorisotyöllä pyritään ennaltaehkäisemään nuorten pahoinvointia ja näin vähentämään lastensuojelun kustannuksia.

Perusnuorisotyö on kaikille ikäluokkaan kuuluville suunnattua säännöllistä ja maksutonta toimintaa. Toimintaan kuuluu nuorisotalo- ja yökahvilatoiminta, 6 erityiskerhoa, verkkonuorisotyö, kansainvälisyystoiminta sekä erilaiset tilaisuudet ja tiedottaminen. Vuoden 2008 toimintakauden aikana 13–18 -vuotiaille nuorille järjestettiin 1248 tuntia ohjattua toimintaa, käyntikertoja kirjattiin 11 360. 10-12 -vuotiaille suunnattua ”Jokaiselle jotain” –Jojo-kerhotoimintaa järjestettiin eri kaupunginosissa yhteensä 320 tuntia, käyntikertoja oli toimintakautena kaikkiaan 1600.

Hyvinkää oli vuonna 2008 mukana kolmessa nuorten palveluiden kehittämishankkeessa, joissa kehitetään varhaisen puuttumisen mallia alakouluille.

2.12 Kasvatus- ja perheneuvonta

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaiden määrä on kasvanut tasaisesti viime vuosina. Perheneuvolan asiakkaita oli Hyvinkäällä vuoden 2008 aikana noin 658, määrä kasvoi 144 asiakkaalla edellisvuodesta.

2.13 Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Vuonna 2008 lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut keskimäärin 300 ilmoituksella edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2008 otettiin vastaan 1054 lastensuojeluilmoitusta, jotka koskivat 754 lasta.

Kesäkuun 2009 lopussa kodin ulkopuolelle sijoitettuna oli 98 lasta ja nuorta. Lastensuojelun ja perusopetuksen yhteistyötä vaikeasti oireilevien nuorten asioissa on suunnitelmallisesti lisätty loppuvuodesta 2008 alkaen. Sijoitusten yleisimmät syyt olivat nuorten mielenterveysongelmat, tavanomaisen perusopetuksen ulkopuolelle joutuminen ja vanhempien kasvatusvaikeudet. Huostassa olleiden lasten osuus ikäluokasta oli vuonna 2007 samaa tasoa kuin keskimäärin Uudellamaalla. Muissa vertailukunnissa ja koko maassa huostassa olleiden nuorten osuus vastaavanikäisistä oli Hyvinkäätä pienempi. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on vähentynyt alkuvuonna 2009.

Vertailukunnista Riihimäellä ja Uudenmaan maakunnassa kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus ikäluokasta oli vuonna 2007 suurempi kuin Hyvinkäällä. Pääkaupunkiseudun kehyskunnissa ja valtakunnan tasolla kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus väestöstä oli Hyvinkäätä pienempi. Hämeenlinnassa tilanne oli sama kuin Hyvinkäällä. Perhehoidon osuus on pysynyt ennallaan vuosina 2007-2008 ja kasvanut vuonna 2009. Kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista perhehoitoon oli sijoitettuna 30.6.2009 noin 41 %.

Vuonna 2007 lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä oli 637 alle 18-vuotiasta nuorta hyvinkääläistä. Osuus on pienentynyt viime vuosina, mutta on silti vertailukuntien ja koko maan tason yläpuolella.

2.14 Nuorten päihdeongelmaisten kuntoutus

Kouluterveyskyselyn mukaan 10 % hyvinkääläisnuorista tupakoi päivittäin. Hyvänä lukuna voidaan pitää sitä, että lukiolaisista päivittäin tupakoivia on vain 5 %, kun Uudenmaan keskiarvo on 10 %. Vähintään kerran kuukaudessa itsensä juo humalaan 20 % nuorista. Laittomia huumeita on kokeillut ainakin kerran 7 % nuorista. Tulos jakautuu siten, että peruskoulun yläluokkalaisista (8.-9.-luokkalaiset) 5 % on kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran ja lukiolaisista 10 %.

Nuorten päihteiden vuoksi hoidettujen 15-24 –vuotiaiden määrä on kasvusuunnassa. Päihteiden vuoksi hoidossa olleiden 15-24 vuotiaita nuoria oli Hyvinkäällä vuonna 2006 keskimäärin 1,1 tuhatta vastaavanikäistä kohti. Vuonna 2007 heitä oli 2,1 tuhatta vastaavanikäistä kohti. Uudellamaalla vastaavanikäisten sairaalahoitoa saaneiden nuorten määrä oli Hyvinkäätä pienempi. Koko Suomessa päihteiden vuoksi sairaalassa hoidettujen vastaavanikäisten osuus oli suurempi kuin Hyvinkäällä.

3. Lasten ja nuorten palvelut

3.1. Lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuus

Tässä suunnitelmassa lapsuus ja nuoruus (raskausaika–21 vuotta) nähdään jatkumona, joka jakautuu lapsuuden ja nuoruuden eri vaiheisiin ja niihin liittyviin elämäntilanteisiin. Pohjana jaottelulle on elämänkaarijattelu, jossa nousevat esiin uudella tavalla eri sektorien ja palvelujen raja- ja yhteistyöpinnat sekä niiden tuottamisen uudet kriteerit ja toimintatavat.

Hyvinvointisuunnitelmassa palvelut on jaettu neljään osaan lapsen kehitysvaiheiden mukaisesti (Taulukko 2). Lapsen ja perheen hyvinvoinnin kehityksen tarkastelu aloitetaan jo raskausajasta. Lapsen hyvinvointia tukeviin palveluihin voidaan laskea kuuluviksi esimerkiksi perhesuunnittelun ja äitiysneuvolan toiminnot. 0–6-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen suunnattuihin palveluihin lukeutuvat mm. varhaiskasvatus ja neuvolatoiminta. Seuraavassa ikäluokassa tarkastelun kohteena ovat 7–16-vuotiaat lapset ja heidän perheensä sekä heidän elämänpiiriinsä kuuluvat muut palveluverkostot, kuten perusopetus, oppilashuolto ja nuorisotyö. Neljanteen ikäjakaumaan kuuluvat 17–21-vuotiaat nuoret perheineen. Heitä koskettavia tarkastelukohteita ovat esimerkiksi oppilaitokset, ammatinvalinta ja työvoimapalvelut.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toteutumista seurataan toimittamalla kaupungin vuosittainen hyvinvointikertomus. Jotta hyvinvointikertomuksen avulla voidaan seurata hyvinvoinnin kehittymistä, on välttämätöntä luoda hyvinvoinnin ja elinolosuhteiden kuvaamiseen sekä selkeä palvelujärjestelmä että yhtenäinen asiakaspalvelujärjestelmä. Tarvitaan myös säännöllisesti kerättävää tietoa hyvinvoinnin kokemisesta lapsilta itseltään ja heidän vanhemmiltaan. Suunnitelman toteutumisen ja toiminnan kehittämisen varmistamiseksi kannattaa luoda jatkuvaa tutkimustyötä esim. Laurean kanssa. Kuntalaisten osallisuutta tulee myös vahvistaa valtakunnallisten suositusten mukaisesti.

Kaikille ikäryhmille yhteisiä palveluja ovat mm. liikunta- ja kulttuuripalvelut, sosiaalityö, lastensuojelu ja terveydenhuolto. Lastensuojelun piiriin kuuluvat myös alle 21-vuotiaat jälkihuollossa olevat lapset ja nuoret. Palvelukuvaukset ovat laajempina luettavissa liitteissä 1-5.

Lapsuuden vaiheet, elämäntilanteet sekä lapsen ja perheen yhteistyökumppanit			
Ikä/v.	Vaihe	Elämäntilanne	Yhteistyökumppanit eri vaiheissa
-	Odotusaika	Perheen perustaminen ja suunnittelu	Parisuhde, raskausaika, adoptio, vanhemmaksi kasvaminen
0-6 v.	Varhaisvuodet	Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimaan oppimisen tukeminen	Hoiva ja kasvatusta (vanhempi-lapsisuhte), vanhemmuus, parisuhteen merkitys, kumppanuus (lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyviin yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen – mm. neuvola, päivähoito), perheen tunnistaminen (perhe ja lähiverkosto), varhainen avoin yhteistyö
7-16 v.	Kouluvuodet	Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimaan oppimisen tukeminen	Alakoulu, oppimisvalmiudet, oppiminen, kasvaminen, vanhemmuuden tukeminen, esipuberteetti, lapsen itsenäistyminen ja vastuun ottaminen, sosiaalistuminen.
	Nuoruusikä	Tulevaisuuden suunnittelu	Yläkoulu, oppiminen, kasvaminen, vanhemmuuden tukeminen, lapsen itsenäistyminen ja vastuun ottaminen, murrosikä, sosiaalistuminen
			Opiskelu, teini-ikä, tuki vanhemmille
17–21 v.	Keski- ja myöhäisnuoruus	Itsenäistyminen ja yhteiskuntaan integroituminen	Nuorisoasteen oppilaitokset, koulutus, työelämä, perhe, yhteiskunnallinen osallisuus ja vastuun ottaminen
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ perhesuunnittelu ▪ äitiysneuvola ▪ lastenneuvola ▪ perheneuvola ▪ varhaiskasvatus ▪ perusopetus ▪ oppilashuolto ▪ koulu- ja opiskelija-terveydenhuolto ▪ terveydenhuolto ▪ lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu ▪ aikuissosiaalityö ▪ perhetyö ▪ nuorisotyö ▪ liikuntatoimi ▪ kulttuuritoimi ▪ muu vapaa-aikatoimi ▪ järjestöt, seurakunnat ▪ Toisen asteen koulutus ▪ oppilaitokset ▪ työvoimatoimisto ▪ muut

Taulukko 2. Lasten ja nuorten palvelut.

3.2. Raskausaika ja alle kouluikäisten palvelut (alle 6-vuotiaat)

Neuvola on lapsen ja perheen ensimmäinen yhteinen lapsiperhepalvelu. Neuvola tuottaa ennaltaehkäiseviä terveystalveluita hyvinkääläisille. Palvelut liittyvät perhesuunnitteluun (raskauden ehkäisy, seksuaaliterveys), äitiyshuoltoon ja lastenneuvolan palveluihin. Neuvolan keskeisiä työmuotoja ovat vastaanotto toiminta, kotikäynnit, perhevalmennus, ryhmätoiminta, puhelinneuvonta ja koulutus/teemapäivät. Neuvolatyötä tehdään terveydenhoitajan työssä aluevastuisesti.

Vuosittain yli 40 % (v. 2008 41.7 %) lapsista syntyy Hyvinkäällä avioliiton ulkopuolella. Lähes kaikki syntyvät avioliitossa asuville vanhemmille, joten isyyden selvitys ja tunnustus hoidetaan *lastenvalvojan* luona. Samalla sovitaan yleensä myös yhteishuollosta eli isästäkin tulee lapsen huoltaja.

Varhaiskasvatuspalveluita tuotetaan 16 kunnallisessa päivähoitoyksikössä, joissa annetaan päiväkotihoidoa, avointa varhaiskasvatusta kotona oleville lapsille, perhepäivähoitoa ja ryhmäperhepäivähoitoa. Äidinkieleltään ruotsinkielisten lasten päivähoitoa ja esiopetusta antaa Folkhälsanin ylläpitämä päiväkotikoti. Yksityistä päivähoitoa tarjotaan Kenttädun päiväkodissa ja lisäksi yksityisen hoidon tuen, kuntalisän ja avustusten turvin eri puolella kaupunkia yksityisissä päiväkodeissa ja ryhmäperhepäiväkodissa.

Erityispäivähoito on lasten kehityshäiriöiden ja -viivästymien mahdollisimman varhaista toteamista, jatkotutkimuksiin ohjaamista ja varhaiskasvatuksen tukitoimenpiteiden suuntaamista lasten kehityksen tueksi.

Lisäksi varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu avoin toiminta; (leikkitoiminnan kerhojen lisäksi avoin päiväkotikoti, perhekeskus, perhekahvilat, parkkihoito ja puistotoiminta) sekä tilapäishoito ja unikoulu. Perusopetuslain mukaista maksutonta esiopetusta kuusivuotiaille lapsille tarjotaan Hyvinkäällä varhaiskasvatuspalveluiden järjestämänä.

Vanhemmilla on mahdollisuus järjestää alle 3-vuotiaan lapsen päivähoito kotona ja saada lasten kotihoidontukea. Tuki voidaan myöntää vanhempainrahakauden päätyttyä. Lasten kotihoidontukeen kuuluu hoitoraha ja tulosidonnainen hoitolisä. Hyvinkäällä maksetaan kotihoidon tuen ohessa alle 2-vuotiaasta lasta kotona hoidettaessa tietyin perustein kuntalisää, ns. Hyvinkäälisää, joka on lasta kohti 200 euroa kuukaudessa. Kotihoidontuella oli vuonna 2008 keskimäärin 692 perhettä ja 1020 lasta sekä kotihoidontuella ja Hyvinkäälisällä keskimäärin 229 perhettä.

Hyvinkäällä lapsiperheille on tarjolla kotipalvelun perhetyötä. Kotipalvelun perhetyössä työskentelee tällä hetkellä neljä työntekijää. Kotipalvelun perhetyö tarjoaa perheille apua kodin arjessa. Palvelu on joko maksullista tai maksutonta perheen tulotasosta riippuen. Yksi varhaisen tuen perhetyöntekijä toimii varhaiskasvatuksessa.

3.3. Kouluikäisten palvelut (7-16 –vuotiaat)

Peruskoulun tavoitteena on antaa hyvät perustiedot ja -taidot jatko-opiskelua ja elämää varten. Hyvinkäällä noin 5000 oppivelvollisen lapsen ja nuoren perusopetuksesta huolehtii 20 perusopetusta antavaa yksikköä, joista 6 on kyläkouluja, yksi ruotsinkielinen ja kaksi erityiskoulua.

Peruskoulun ensimmäisellä ja toisella luokalla opiskeleville sekä erityisopetuksessa oleville lapsille järjestetään *iltapäivätoimintaa*. Järjestävänä tahona ovat yhdistykset ja seurakunta.

Erityisopetuksen tavoitteena on varhainen oppimisvaikeuksien tunnistaminen, oppilaan yksilöllinen kohtaaminen, laadukas ja kuntouttava opetus sekä oppilaiden kokonaisvaltainen tukeminen läpi koulupolun kohti yksilöllisesti suunniteltuja jatko-opintoja. Laissa perusopetuslain muuttamisesta edellytetään kuntia järjestämään erityisopetus uuden lain mukaiseksi syyslukukauden 2010 alusta alkaen. Hyvinkäällä tätä kehitystyötä ollaan tekemässä ja uudet toimintatavat saadaan käyttöön lain edellyttämässä aikataulussa.

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on kouluyhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, oppilashuollon muun henkilöstön, opettajien ja vanhempien kanssa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen antama suositus (enintään 600 lasta/terveydenhoitaja) kouluterveydenhoitajien osalta täyttyy.

Psykososiaalinen oppilashuolto tarjoaa tutkimus- ja neuvotteluapua koulunkäynti- ja oppimisvaikeuksien selvittämisessä. *Koulupsykologipalvelut* painottuvat peruskoulun alaluokille ja erityiskouluihin. *Koulukuraattorit* toimivat pääosin yläluokilla ja toisen asteen oppilaitoksissa. *Nuorten ehkäisevä päihdetyö* toteutuu nuorisواسema TellUsin ja valistuspalveluyksikön työnä. Valistuspalveluyksikkö vastaa ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta Hyvinkäällä. Ehkäisevän päihdetyön tarkoituksena on ohjata kansalaisia terveisiin elämäntapoihin, välttämään tupakointia ja päihteiden käyttöä. Nuorisواسema TellUs toimii A-klinikan toimitiloissa. TellUs pyrkii päihteiden käytön varhaiseen puuttumiseen. Nuorisواسemalla työskentelee yksi puolipäiväinen sairaanhoitaja.

Nuorisotyö on ennaltaehkäisevää nuorten omaan ajankäyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä, sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista. Nuorisopalvelujen nuorisotyö muodostuu perusnuorisotyöstä (avoin toiminta, kerhotoiminta, verkkonuorisotyö, nuorisotiedotus, KV-toiminta, tilaisuudet ja tapahtumat), ja erityisnuorisotyöstä (yksilö- ja pienryhmätoiminta, verkostotyö, katupäivystys ,ja avoin päivystys) sekä yhdistystoiminnan mahdollistamisesta (nuorisotilat ja avustukset).

3.4. Täysi-ikäistyvien ja itsenäistyvien nuorten palvelut (17-21-vuotiaat)

Päiväopetusta antavien Hyvinkään Sveitsin ja Hyvinkään Yhteiskoulun *lukioiden* lisäksi Yhteiskoulun aikuislinja tarjoaa iltaopetusta ja etälukio-opetusta.

Hyvinkään *ammattilliset oppilaitokset* on siirretty Hyria Koulutus Oy:n yksiköiksi vuoden 2009 syyslukukaudesta alkaen.

Hyvinkää tarjoaa monipuolista erityisopetusta myös nuorisواسeen koulutuksessa erityisesti *ammattillisesti valmentavassa koulutuksessa*.

Nivelvaihekoulutus on tarkoitettu peruskoulun päättäneille nuorille, jotka eivät ole yhteishaussa päässeet opiskelemaan haluamaansa toisen asteen opiskelupaikkaan tai haluavat korottaa peruskoulun päättöarvosanoja.

Nuorten työpaja HOPE on kasvava moniammatillinen nuorten työllistämiseen erikoistunut toimintayksikkö jossa on mahdollisuus tavoitteelliseen työharjoittelujaksoon.

Opiskeluterveydenhuolto ja hammashuollon piirissä on nuori, joka opiskelee päiväopiskelijana vähintään 4 kk päätoimisesti ammattikorkeakoulussa tai toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa.

Terveyskeskuspsykologi toimii toisen asteen opiskeluterveydenhuollossa ja nuorten aikuisten vastaanotto toiminnassa.

Työvoiman palvelukeskus (TYP) antaa palvelujaan nuoruusikäisille asiakkaille, joiden työttömyys on pitkittynyt tai uhkaa pitkittyä ja tarvitsevat moniammatillista tukea.

3.5. Kaikkien ikäryhmien yhteiset palvelut

Liikuntapalvelujen tarkoitus on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan keinoin.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut tukevat lasten hyvinvointia ja elämänhallintaa tarjoamalla harrastusmahdollisuuksia, tietoa ja elämyksiä kulttuurin ja taiteen eri alueilla.

Perheneuvolapalvelujen piiriin kuuluvat alle 13-vuotiaiden lapset ja heidän perheensä, jotka haluavat keskustella lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä haasteista sekä perhetilanteen muutoksiin ja vanhemmuuteen liittyvistä pulmista.

Lastenvalvojan palveluihin kuuluu isyyden selvityksen lisäksi lasten huoltoa ja tapaamista sekä elatusta koskevat asiat. Lastenvalvojan luona vanhemmat saavat neuvontaa ja ohjausta sopimuksia tehtäessä, käytäntöön sovellettaessa ja muutettaessa. Lastenvalvojan vahvistamat sopimukset ovat lainvoimaisia. Vuoden 2010 alusta alkaen Hyvinkäällä hoidetaan perheoikeudellisessa yksikössä myös Nurmijärven ja Riihimäen lastenvalvojien palvelut sekä olosuhdeselvitykset käräjäoikeuksille.

Vammaispalvelut neuvovat ja palvelevat, kun vammaisen lapsen tai nuoren perhe tarvitsee ohjausta ja tukea vähentämään vamman aiheuttamia rajoitteita tai esteitä.

Lasten- ja nuorisopsykiatrian palveluista vastaa HUS. *Lastenpsykiatrian* osasto toimii Hyvinkään sairaalassa. *Nuorisopsykiatrian* poliklinikka toimii Kellokosken sairaalassa. Hyvinkään sairaalassa toimii myös *lastenneurologian* osasto, joka tarjoaa erikoissairaanhoidon palveluita lapsille, joilla on neurologisia ongelmia.

Aikuissosiaalityön yksikkö vastaa toimeentulotuen myöntämisestä ja sosiaalityöstä. Yksikkö ohjaa ja neuvoo työllistymiseen, kouluttautumiseen, kuntoutumiseen, asunnon ja sosiaaliturvan saamiseen liittyvissä asioissa toimeentulovaikeuksissa olevia kuntalaisia. Lakisääteisellä toimeentulotuella turvataan kuntalaisten oikeus viimesijaiseen toimeentuloon.

Psykososiaaliset palvelut ovat psykiatrian yksikön, valistuspalveluyksikön ja A-klinikan järjestämiä palveluita.

Keski-Uudenmaan poliisilaitos palvelee yleiseen järjestykseen ja turvallisuuden ylläpitoon liittyvissä kysymyksissä ja rikosten ennaltaehkäisemisessä, selvittämisessä ja syyteharkintaan saattamisessa.

Lapsi- ja perhekohtaisella lastensuojelulla on viimesijainen vastuu turvata lapsen terve kehitys ja hyvinvointi. Viranomaisilla on velvollisuus tehdä ilmoitus lapsesta, joka tarvitsee lastensuojelutarpeen selvitystä. Kuka tahansa lapsen tai nuoren hyvinvoinnista huolestunut voi tehdä lastensuojeluilmoituksen. Lastensuojelu tutkii jokaisen ilmoituksen lastensuojelulain edellyttämällä tavalla.

Lastensuojelu tukee lapsia ja perheitä ensisijaisesti avohuollon tukitoimilla. Tukitoimia ovat mm. sosiaalityön tuki ja ohjaus, perhetyö, perhekuntoutus, tukiperheet ja taloudellinen tuki. Viimesijaisia keinoja ovat kiireellinen sijoitus, huostaanotto ja lapsen sijoittaminen sijaishuoltoon laitokseen tai perheeseen. Pitkäaikaisemman sijoituksen jälkeen lapsella tai nuorella on oikeus jälkihuoltoon.

4. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun nykytila ja haasteet

4.1. Lastensuojelun tarve

Peruspalveluissa tulee tunnistaa lapsen ja perheen varhaisen tuen tarve. Koska peruspalvelujen antama tuki ei aina riitä kaikille lapsille, nuorille eikä heidän perheilleen, tulee kunnan tarjota ongelmatilanteita varten tukea. Tuen tavoitteena on auttaa perheitä ratkaisemaan ongelmansa mahdollisuuksiensa mukaan. Tavoitteena on myös tunnistaa mahdollinen lastensuojelun tarve ja tehdä tarvittaessa lastensuojeluilmoitus.

Lastensuojelussa kohdataan yhteiskunnan muutokset, jotka tuovat erityisiä haasteita ja vaikutuksia lapsiin ja perheiden toimintakykyyn. Riskit ja haasteet sekä toisaalta kasvua ja kehitystä suojaavat tekijät ovat monimutkaistuneessa maailmassa uudentyyppisiä ja monimuotoisia. Lasten ja perheiden ongelmat ovat usein monimutkaisia ja edellyttävät lastensuojelun tukimuotojen aktiivista kehittämistä ja joustavaa moniammatillista yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa.

Lastensuojelutyö on suurelta osin avohuollon sosiaalityötä: lapsen kasvuun liittyvien ongelmatilanteiden selvittelyä, ongelmien ratkomista ja elämänhallinnan taitojen aktiivista lisäämistä. Työtä tehdään lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa. Työn mahdollistaminen tuo merkittäviä hyvinvointia vahvistavia vaikutuksia yksilöille ja perheille sekä merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Työ on merkittävältä osaltaan vanhempien ohjaamista hyvään vanhemmuuteen sekä lasten kehityksen ohjaamista ikätasoiseen kasvuun ja kehitykseen.

Matalan kynnyksen ja varhaisen tuen palvelujen valikoiman kehittymättömyys ja joustavasti käytettävissä olevien palvelujen puute heikentää avohuollon sosiaalityön vaikuttavuutta. Avohuollon palvelujärjestelmässä asiakkaiden jonottaminen palveluihin heikentää muutostyöskentelyssä myönteisten ratkaisujen mahdollisuutta ja pitkittää vallitsevan elämäntilanteen jatkumista ja kehittymistä kielteiseen suuntaan.

Kun avohuollon tukitoimet eivät riitä, lapsi joudutaan sijoittamaan kodin ulkopuolelle. Tuolloin sosiaalityötä on kohdennettava sijaishuollon järjestämiseen. Hyvin hoidettu sijoitus edellyttää riittävää työskentelyä lapsen ja tämän vanhempien kanssa. Oikea-aikainen ja tarpeeseen vastaava sijoitus tuottaa hyvinvointia myös tulevaisuudessa. Tiivis työskentely mahdollistaa sijoituksen keston jatkuvaan arvioinnin ja perheen jälleen yhdistämisen, kun se on mahdollista.

Sijaishuollon kehittämishaasteena on laitospainotteisuuden vähentäminen. Perhehoidon lisäämisellä mahdollistetaan mahdollisimman monelle lapselle kasvuympäristö tavanomaisessa perheessä. Inhimillisen arvon lisäksi tästä on hyötyä lapsen kuntoutumiselle. Lapsen mahdollisuus kiintymyssuhteeseen on perhehoidossa laitosolosuhteita parempi. Perhehoito edellyttää peruspalvelujen ja sosiaalityön resursseja enemmän kuin laitospalvelut, mutta se on kokonaistaloudellisesti edullisempaa.

Lastensuojelun tarpeesta kunnassa kertoo lastensuojeluilmoitusten määrä ja lastensuojelun asiakkaana olevien lasten määrä. Vuonna 2008 lastensuojeluilmoituksia ja -hakemuksia on kirjattu yhteensä 1054 kpl. Ilmoitukset ovat kohdentuneet 765 eri lapseen, joten n. 7,5 %:sta hyvinkääläislapsia on tehty lastensuojeluilmoitus vuonna 2008. Vuonna 2009 ilmoituksia on tullut noin 70-90 kappaletta kuukaudessa. Eniten ilmoituksia tekevät poliisi ja koulut. Viranomaisista vähiten ilmoituksia tekevät päivähoito ja neuvolat (n. 2-3 % ilmoituksista). Suurin osa ilmoituksista koskee kouluikäisiä lapsia ja nuoria.

Lastensuojelun asiakkaita oli vuoden 2008 lopussa noin 570. Luvussa on mukana avo-, sijais- ja jälkihuollon piirissä olevat lapset. Lisäksi lastensuojelutarpeen selvityksiä valmistui noin 310. Ratkaisu, ettei lastensuojeluilmoitus- tai hakemus johda selvityksen käynnistymiseen tehtiin noin

150. Jokainen lastensuojeluasiakkuus edellyttää työskentelyä myös lapsen/nuoren perheen ja läheisverkoston kanssa. Esim. vanhempia ei kuitenkaan tilastoida asiakkaina.

4.2. Lastensuojelun henkilöstö ja sen määrälliset tarpeet lähivuosina

Sosiaalipalveluissa lastensuojelun avo- ja sijaishuollossa työskentelee kaikkiaan 13,5 sosiaalityöntekijää ja kolme sosiaaliohjaajaa. Näistä alkuarvioinnin tehtävissä työskentelee kaksi sosiaalityöntekijää ja kaksi sosiaaliohjaajaa, avohuollossa kahdeksan sosiaalityöntekijää ja sijaishuollossa yksi sosiaaliohjaaja ja 2,5 sosiaalityöntekijää. Yksi sosiaalityöntekijä on sijoitettu poliisiasemalle. Esimiestehtävissä toimii kaksi johtavaa sosiaalityöntekijää.

Lastensuojelun sosiaalityön merkittävä kansallinen ongelmana on ollut pula kelpoisista sosiaalityöntekijöistä ja työntekijöiden vaihtuvuus. Tilanne oli Hyvinkäällä elokuussa 2009 erinomainen, sillä yli 90 %:lla sosiaalityöntekijöistä oli vaadittava ammatillinen kelpoisuus. Hyvästä tilanteesta huolimatta lastensuojelun sosiaalityön houkuttelevuuden lisääminen on edelleen keskeinen lähivuosien haaste. Työn rakenteiden kehittäminen, työn kuormittavuuden vähentäminen ja palkkausjärjestelmän kehittäminen ovat keskeisempiä keinoja lisätä lastensuojelutyön houkuttelevuutta. Lastensuojelun henkilöstön tarpeeseen vaikuttaa sekä asiakasmäärien kehitys että työntekijämitoitukset. Asiakasmäärän tulevaan muutokseen vaikuttaa olennaisesti, kuinka hyvin ennaltaehkäisevällä työllä ja varhaisella tuella onnistutaan tukemaan perheitä. Lapsiväestön määrä on vähenemässä, mutta samanaikaisesti on koettu lapsiperheiden ongelmien lisääntyvän ja monimutkaistuvan.

Uudistettu lastensuojelulaki on lisännyt lastensuojelun lakisääteisiä tehtäviä. Tämä vaikuttaa lastensuojelun resurssien riittävyyteen. Lastensuojelun alkuarviointiryhmä vastaa lastensuojeluilmoitusten selvittämisestä lastensuojelulain edellyttämällä tavalla. Alkuvuoden 2009 aikana lastensuojeluilmoitukset on kyetty käsittelemään lain vaatimassa määräajassa vain 55 % (30.6.2009 tilanne) tapauksista. Lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseksi palvelujärjestelmää tulee kehittää ja henkilöstöä lisätä.

Vuonna 2008 lastensuojelun avohuollossa on ollut noin 400 asiakasta. Keskimäärin avohuollon sosiaalityöntekijällä on ollut yli 40 lapsiasiakasta. Asiakkaita ovat myös lasten vanhemmat, välitön läheisverkosto ja lapsen kanssa työskentelevät viranomaiset. Kansallista suositusta henkilöstömitoituksista ei vielä ole mutta esimerkiksi Helsingin kaupungin sosiaalivirasto on osallistunut lastensuojelun henkilöstömitoitusten kansalliseen valmistelutyöhön ja on valmistelutyön perusteella ottanut mitoitussuositukseksi 30 lapsiasiakasta sosiaalityöntekijää kohden. Tällä mitoituksella kyetään tekemään laadukasta ja vaikuttavaa lastensuojelutyötä. Mitoituksen käyttöönotto Hyvinkäällä edellyttäisi tämän hetkisessä tilanteessa noin viiden sosiaalityöntekijän lisäämistä lastensuojelun avohuoltoon.

5. Palvelujärjestelmän toimivuuden arviointi ja haasteet

Suurin osa kuntamme lapsiperheistä voi hyvin. Palvelut, joita lapsiperheet ensisijaisesti tarvitsevat, ovat laadukkaita peruspalveluita – neuvola, päivähoito, esiopetus ja koulu. Palvelujärjestelmän kehittämistyön painopiste on peruspalvelujen vahvistamisessa. Koska osa kunnan alueella asuvista lapsista ja perheistä tarvitsee erityisiä tukitoimia, suunnitelman toisena painopisteenä on tiiviimpi moniammatillinen yhteistyö eri toimijoiden välillä ja sitä tukevat rakenteet.

Varhaisen tuen tarve lasten ja nuorten osalta tunnustetaan nykyisellään pääsääntöisesti hyvin ja yhteistyö peruspalveluiden toimijoiden kesken on lisääntyneen verkostotyön osaamisen myötä lisääntynyt merkittävästi 2000-luvulla. Palvelujärjestelmä on silti edelleen sirpaleinen ja moniammatillista yhteistyötä vaikeuttaa se, että yksiköissä työskentelevät eivät hahmota palvelukokonaisuutta eivätkä aina tiedä, kenen kanssa voi tehdä yhteistyötä ja mistä saada tukea oman työnsä toteuttamiseen. Sirpaleisuudesta kokonaisvaltaisempaan malliin siirtyminen edellyttää sekä uusia sektorirajat ylittäviä rakenteita ja yhteistyömuotoja että peruspalvelujen riittävää resurssointia ja työntekijöiden kouluttamista tuntemaan palvelujärjestelmän kokonaisuus.

Osa hyvinkääläislapsista ja -nuorista elää syrjäytymisuhan alla. Vakavasti syrjäytymisvaarassa ja erityisen tuen tarpeessa on arviolta 4-8 % peruskoululaisista. Oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvää yleistä ja tehostettua tukea tarvitsee noin 20 % peruskouluikäisistä.

Vuoden 2008 aikana avohuollon palvelujen piirissä oli noin 450 lasta (8-10 % alle 18-vuotiaista). Valtaosalla heistä on pitkäaikainen lastensuojelun asiakashistoria tai tukipalvelujen piirissä kasvaminen. Asiakkailla on oikeus lastensuojeluun ja lastensuojelulla velvollisuus vastata tähän. Toisinaan peruspalvelujen toimien loppuminen tai riittämättömyys johtaa siihen, että yhteiskunnan asettama viimesijainen ”pysäkki”, lastensuojelu, ruuhkautuu asiakkaista. Kaupungin kannalta tämä on ongelmallista, koska lastensuojelun asiakkuus on yleensä varsin kallis verrattuna onnistuneeseen varhaiseen tukeen. Asiakkaan kannalta kestävämpää on se, että apua joutuu odottamaan ajallisesti kauan ja sitä saa vasta, kun tilanne on riittävän vakava.

Inhimillisesti raskainta ja taloudellisesti kalleinta on järjestää kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten lakisääteinen hoito. Ilman peruspalvelujen riittävää vahvistamista tätä lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian menoerää on mahdotonta säädellä ja suunnitella, saada pysähtymään tai kääntymään laskuun. Trendin muuttamiseksi valtakunnalliset suositukset kannustavat kuntia muuttamaan palvelurakennettaan varhaisen tuen ja matalan kynnyksen palveluiden suuntaan, jotta perheet saisivat pieniin ongelmiinsa pientä tukea, ennen kuin ongelmista tulee isoja ja tuen tarpeet kasvavat.

Lapsiperheiden ja erityisesti nuorten hyvinvointi näyttää polarisoituvan. Päihde- ja mielenterveysongelmien määrät kasvavat ja niillä on heijastusvaikutukset lapsiin ja nuoriin. Vaikeiden ja ääritapauksissa lasta vaurioittavien huoltoriitojen määrä sekä lastensuojelun ja mielenterveyshoidon tarve on kasvanut koko 2000-luvun ajan. Myös väkivallan kokemukset ovat lisääntyneet kaupunkiympäristöissä. Päihdekokeilut ovat aikaistuneet ja etenkin tyttöjen tupakointi alkaa varhain. Uusmediaan liittyvät ongelmat (mm. haitallisen materiaalin kohtaaminen, kiusaaminen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen siirtyminen internetiin) ilmenevät yhä nuorempien lasten kohdalla. Nuorten vakava oirehdinta näkyy erityisesti nuoruusikäisten huostaanotoissa sekä psykiatrisen hoidon tarpeessa. Kouluterveyskyselyn 2008 tulosten mukaan hyvinkääläisillä tytöillä oli poikia yleisemmin keskivaikeaa tai vaikeaa masentuneisuutta ja koulu-uupumusta. Ammattikoululaisten terveys ja terveystyöskentely on heikompaa kuin lukiolaisilla.

Syrjäytymisriskissä elävien lasten ja nuorten tavoittamiseksi on kehitettävä uusia toimintamalleja ja työvälineitä. Erityisen tärkeää on tunnistaa ne lapset ja nuoret, jotka peruspalvelujen lisäksi tarvitsevat erityistä tukea perheneuvolasta, lastensuojelusta, lasten- ja nuorisopsykiatriasta ja jotka ilman sitä ovat vaarassa syrjäytyä koulu- ja työelämäpolulta.

6. Suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvointipalveluiden kehittämiseksi

Luvussa on esitelty palvelujen kehittämistavoitteet ja aikataulut. Lisäresurssien tarve ja täsmennetty kustannusvaikutus arvioidaan vuosittain talousarvion käsittelyn yhteydessä. Arvio perustuu hyvinvointikertomukseen, arvioon resurssin tarpeesta ja talousarvion asettamista budjettiraameista. Mahdollisilla lisäresursseilla tavoitellaan valtakunnallisten suositusten minimitasolle pääsemistä.

6.1. Hyvinvointipalveluiden järjestäminen kokonaisuutena

Varhaisen tuen turvaamiseksi luodaan 0-21 –vuotiaiden yhtenäinen palvelumalli, jossa lasten, nuorten ja perheiden palvelut pyritään järjestämään yhtenäisiksi ja poikkihallinnollisiksi. Malli perustuu tiiviiseen moniammatilliseen yhteistyöhön kaikkien lasten hyvinvointia vahvistavien palveluyksiköiden välillä.

OSATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUU	KUSTANNUS
Lasten ja nuorten palveluiden yhteinen kehittäminen	2010 Perustetaan lasten ja nuorten palveluiden johtoryhmä	sivistystoimi perusturva	0 euroa
	Tunnistetaan varhaisen tuen ja lastensuojelun tarve ja rakennetaan Hyvinkään varhaisen tuen toimintamalli	sivistystoimi perusturva	0 euroa
	2010-2012 Koulutetaan henkilöstöä varhaisen tuen palveluihin ja tiiviiseen moniammatilliseen yhteistyöhön	sivistystoimi perusturva	0 euroa (koulutus- määrä- rahoista)
	2010-2013 Palveluverkkosuunnitelman toteuttaminen	sivistystoimi perusturva	Investointi- suunnitelman mukaisesti

6.2. 0-6 –vuotiaiden palvelut

TAVOITE: Hyvinvoiva lapsi ja vanhempi

MENESTYSTEKIJÄ: Alle kouluikäiset lapset perheineen saavat tukea varhaisessa vaiheessa.

OSATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUU	KUSTANNUS
Tuetaan vanhemmuutta monimuotoisesti perus-, ehkäisevissä ja korjaavissa palveluissa	2010 Valmistellaan varhaiskasvatustalouden hallittua siirtoa sivistystoimeen.	perusturva sivistystoimi	0 euroa
	Perhevalmennus eli vanhempien valmentaminen perhe-elämään ja sen tuomiin muutoksiin järjestetään vanhempainryhmätoimintana terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, Hyvinkään sairaalan ja seurakunnan yhteistyönä moniammatillisesti ennen synnytystä ja sen jälkeen.	terveydenhuolto	0 euroa

	<p>Nimetään parisuhdetyön ammattilaisten muodostama työryhmä tuottamaan parisuhdeneuvonta- ja terapiapalvelujen vahvistamiseksi uusia yhteistyömuotoja</p>	<p>sosiaalipalvelut terveydenhuolto</p>	<p>0 euroa</p>
	<p>2011 Siirretään varhaiskasvatuksen palvelualue sivistystoimeen elinkaariajattelun mukaisesti 1.1.2011 alkaen</p>	<p>perusturva sivistystoimi</p>	<p>0 euroa</p>
	<p>Perustetaan neuvolan perheohjaajan vakanssi terveydenhoitajan ja unikoulun työntekijän työpariksi</p>	<p>sosiaalipalvelut terveydenhuolto</p>	<p>40 000 euroa</p>
	<p>Järjestetään koulutusta kaikille lapsiperheiden kanssa työskenteleville monimuotoisten perheiden ja muuttuneen perherakenteen ymmärtämiseksi ja kohtaamiseksi</p>	<p>sosiaalipalvelut terveydenhuolto varhaiskasvatus</p>	<p>0 euroa</p>
	<p>Vahvistetaan Perhekeskus Pikku-Veturin toimintaa yhdessä kolmannen sektorin kanssa sekä lisätään vertaistukeen perustuvaa pienryhmätoimintaa.</p>	<p>varhaiskasvatus terveydenhuolto sosiaalipalvelut</p>	<p>0 euroa</p>
	<p>2012 Kehitetään perheille maksettavien lasten päivähoiton tukien järjestelmää</p>	<p>varhaiskasvatus</p>	<p>Täsmentyy v. 2010 aikana</p>
	<p>Otetaan käyttöön palveluseteli lapsiperheiden kotipalvelussa</p>	<p>sosiaalipalvelut</p>	<p>40 000 euroa</p>
	<p>Vahvistetaan parisuhdeneuvonta- ja terapiatyötä perustamalla perheneuvojan toimi perheneuvolaan.</p>	<p>sosiaalipalvelut</p>	<p>50 000 euroa</p>
	<p>2013 Perustetaan perheneuvolaan uusi psykologin vakanssi, jotta perheneuvolan tarjoamaa asiantuntemusta ja hoitoa voidaan kehittää enemmän vauvaperheiden tarpeisiin vastaavaksi.</p>	<p>sosiaalipalvelut</p>	<p>55 000 euroa</p>
<p>Erityispäivähoito ja esiopetus</p>	<p>2010 Valmistellaan erityispäivähoidon ohjelma vuosille 2011–17 yhdessä</p>	<p>varhaiskasvatus perusopetus</p>	<p>0 euroa</p>

	perusopetuksen ja yhteistyökumppaneiden kanssa		
Esi- ja alkuopetuksen nivelvaihe	2010-12 Jatketaan Martintalon yhteistyökokeilua esi- ja alkuopetuksen osalta ja mallinnetaan yhteistyökäytänteitä	perusopetus varhaiskasvatus	0 euroa

6.3. 7-16 -vuotiaiden palvelut

TAVOITE: Oppiva ja hyvinvoiva koululainen

MENESTYSTEKIJÄ: Peruskouluikäiset lapset perheineen saavat tarvitsemansa tuen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

OSATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUU	KUSTANNUS
Perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen	2010-2013 Perusopetuksen opetusryhmiä pienennetään valtuustopäätösten mukaan	sivistystoimi	130 000 euroa
Esi- ja alkuopetuksen nivelvaihe	2010-12 Jatketaan Martintalon yhteistyökokeilua esi- ja alkuopetuksen osalta ja mallinnetaan yhteistyökäytänteitä	perusopetus varhaiskasvatus	0 euroa
Ala- ja yläkoulun nivelvaihe	2010 Jatketaan ala- ja yläkoulun sekä nuorisosaasteen nivelvaiheen tukimuotojen kehittämistä	sivistystoimi	0 euroa
Turvataan vaikeasti oireilevien ja syrjäytymisvaarassa olevien lasten koulunkäynti	2010 Laaditaan tehostetun tuen ja erityisen tuen suunnitelma ja toimintamalli	sivistystoimi	0 euroa
Moniammatillisen matalan kynnyksen nuorisosaaman perustaminen	2010 Laaditaan suunnitelma moniammatillisesta nuorisosaamasta 2011 Palkataan suunnittelija-nuorisotyöntekijä moniammatillisen nuorisosaaman perustamista varten 2012 Perustetaan moniammatillinen matalan kynnyksen nuorisosaama ja palkataan nuorisosaamalle nuorisotyöntekijä, päihdetyöntekijä ja psykiatrinen sairaanhoitaja	sivistystoimi terveydenhuolto sivistystoimi terveydenhuolto sivistystoimi terveydenhuolto	0 euroa 50 000 e (palkka- ja toimintakulut) 150 000 e (palkkakulut, vuokrat, tarvikkeet)
Psykososiaalinen oppilashuolto	2010 Jatketaan oppilashuoltotyön	sivistystoimi	0 euroa

	<p>kehittämistä yhtenäistämällä oppilashuoltotyöryhmien toimintaperiaatteita ja selkiinnyttämällä oppilashuoltohenkilöstön (terveydenhoitajat, kuraattorit, psykologit, sosiaaliohjaajat) tehtäviä ja tehtäväjakoja.</p> <p>Laajennetaan koulu yhteisöön sijoittuvaa nuorisotyötä, joka vahvistaa yksilöllistä ja yhteisöllistä tukea koulun arjessa</p> <p>Kehitetään ennaltaehkäisevää päihdetyötä yhdessä kolmannen sektorin järjestöjen kanssa.</p> <p>2011 Kehitetään oppilashuollon kotiin annettavaa tukea perustamalla sosiaaliohjaajan vakanssi</p> <p>Vahvistetaan koulu yhteisöön sijoittuvaa nuorisotyötä palkkaamalla kouluilla työskentelevä nuorisotyöntekijä</p> <p>2012 Lisätään koulukuraattoriresurssia THL:n suosituksen mukaiseksi (suositus Hyvinkään osalta kolme uutta koulukuraattoria)</p> <p>2012 Laajennetaan koulupsykologityötä myös yläkouluille tunne-elämää tukevaan työhön nuoren ja perheen kanssa palkkaamalla koulupsykologeja THL:n suosituksen mukaisesti (suositus Hyvinkään osalta kaksi uutta koulupsykologia)</p>	<p>terveydenhuolto</p> <p>sivistystoimi</p> <p>sivistystoimi terveydenhuolto</p> <p>sivistystoimi</p> <p>sivistystoimi</p> <p>sivistystoimi</p> <p>sivistystoimi</p> <p>sivistystoimi</p>	<p>0 euroa</p> <p>0 euroa</p> <p>42 000 euroa</p> <p>40 000 euroa</p> <p>50 000 e / kuraattori, yht. 150 000 e</p> <p>55 000 e / psykologi, yht. 110 000 e</p>
Erityisopetus	<p>2010 Kehitetään erityisopetusta perusopetusta koskevan lakimuutoksen mukaan.</p>	sivistystoimi	0 euroa
Lasten ja nuorten vapaa-aikatoiminta	<p>2010 Ohjataan kaikkia peruskouluikäisiä aktiivisesti harrastusten piiriin</p> <p>2011 Järjestetään kesäkuussa toimintaa 1-3 luokkalaissille</p>	sivistystoimi	0 euroa
		sivistystoimi	20 000 euroa

	2012 Laajennetaan koululaisten iltapäivätoimintaa luokille 3-6.	sivistystoimi	20 000 euroa
Kansainvälinen koulu	2010 Palkataan suunnittelija kv. koulun perustamista varten	sivistystoimi	42 000 euroa
	2011-2013 Suunnitellaan ja valmistellaan kansainvälisen koulun / englanninkielisen opetuksen aloittamista	sivistystoimi	80 000 euroa
	2013 Perustetaan kansainvälinen koulu / englanninkielinen opetus	sivistystoimi	Selviää 2010

6.4. 17–21 -vuotiaiden palvelut

TAVOITE: Itsenäistynyt ja yhteiskuntaan integroitunut nuori aikuinen
 MENESTYSTEKIJÄ: Aikuistuvat ja erityisesti syrjäytymisvaarassa olevat nuoret saavat tukea elämänhallintaansa, opiskelu- ja työpaikan löytymiseen ja yhteiskuntaan kiinnittymiseen.

OSATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUU	KUSTANNUS
Etsivän nuorisotyön jatkaminen ja kehittäminen	2010 Kehitetään ja vahvistetaan etsivää nuorisotyötä	sivistystoimi sosiaalipalvelut	0 euroa
Nuorten ja opiskeluterveydenhuoltopalveluiden kehittäminen	2011 Palkataan puolikas terveydenhoitaja opiskeluterveydenhuoltoon.	terveydenhuolto sivistystoimi	20 000 e
Kolmannen sektorin yhteistyön tiivistäminen	2011 Budjetoidaan yhdistysten nuoria koskeviin hankkeisiin oma rahoitusosuus	sivistystoimi perusturva	10 000 euroa

6.5. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun palveluiden kehittäminen

TAVOITE: Lapsella on terveen kasvun ja kehityksen turvaavat kasvuolosuhteet.
 MENESTYSTEKIJÄ: Lapset saavat oikea-aikaisesti kasvuolosuhteitaan turvaavia ja korjaavia tukitoimia.

OSATAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUU	KUSTANNUS
Lastensuojelun alkuvaiheen ja avohuollon	2012 Alkuarviointiin lisätään sosiaalityöntekijä-sosiaaliohjaaja työpari (lastensuojeluilmoituksista)	sosiaalipalvelut	95 000 euroa

työskentelyä tehostetaan	käsitellään nykyisin lakisääteisessä määräajassa (3 kk) 55 %). 2013 Lisätään avohuollon sosiaalityöntekijä	sosiaalipalvelut	52 000 euroa
Laajennetaan tukihenkilötoimintaa	2010 Tukihenkilöitä rekrytoidaan ja koulutetaan oppilaitosyhteistyönä	sosiaalipalvelut	0 euroa
Otetaan käyttöön vertaistukeen perustuva perhekuntoutus	2010 Käynnistetään ryhmämuotoisen vertaistuen kehittäminen alle kouluikäisten lasten perheille	sosiaalipalvelut terveydenhuolto varhaiskasvatus	0 euroa
Ehkäistään nuorten sijoituksia moniammatillisella intensiivitiimillä	2010 Moniammatillinen intensiivitiimi toiminnassa	sosiaalipalvelut perusopetus nuorisotyö HUS:n nuorisopsykiatri	0 euroa
Seudullinen perhepankkitoiminta on käynnistynyt	2010 Seudullinen perhehoitajien rekrytointi, valmennus, koulutus ja tuki –hanke toiminnassa. 2013 Perhehoidon osuus sijaishuollon hoitovuorokausista on noussut vähintään 50%:iin	sosiaalipalvelut sosiaalipalvelut	0 euroa 0 euroa, vähentää kuluja
Hyvinkäälle perustetaan oma nuorten vastaanotto- ja arviointilaitos	2012 Nuorisokodin toiminta käynnistyy	sosiaalipalvelut	Tavoitteena kulujen vähentäminen
Lastensuojelun jälkihuoltoa tehostetaan ja kehitetään nuorten tukiasumista	2011 Kehitetään tukiasumispalveluja ja perustetaan jälkihuollon sosiaaliohjaajan toimi	sosiaalipalvelut	42 000 euroa

6.6. Suunnitelman tavoitteet jaettuna eri vuosille

VUOSI 2010		
Perustetaan lasten ja nuorten palveluiden johtoryhmä	sivistystoimi perusturva	0 euroa
Tunnistetaan varhaisen tuen ja lastensuojelun tarve ja laaditaan tehostetun tuen ja erityisen tuen suunnitelma ja toimintamalli	sivistystoimi perusturva	0 euroa
Palkataan suunnittelija kv. koulun perustamista varten	sivistystoimi	42 000 euroa
Seudullinen perhehoitajien rekrytointi, valmennus, koulutus ja tuki –hanke toiminnassa.	sosiaalipalvelut	0 euroa
Moniammatillinen intensiivitiimi toiminnassa	sosiaalipalvelut perusopetus nuorisotyö HUS:n nuorisopsykiatri	0 euroa
Käynnistetään ryhmämuotoisen vertaistuen kehittäminen alle kouluikäisten lasten perheille	sosiaalipalvelut terveydenhuolto varhaiskasvatus	0 euroa
Tukihenkilöitä rekrytoidaan ja koulutetaan oppilaitosyhteistyönä	sosiaalipalvelut	0 euroa
Kehitetään ja vahvistetaan etsivää nuorisotyötä	sivistystoimi sosiaalipalvelut	0 euroa
Ohjataan kaikkia peruskouluikäisiä aktiivisesti harrastusten piiriin	sivistystoimi	0 euroa
Kehitetään erityisopetusta perusopetusta koskevan lakimuutoksen mukaan.	sivistystoimi	0 euroa
Jatketaan oppilashuoltotyön kehittämistä yhtenäistämällä oppilashuoltotyöryhmien toimintaperiaatteita ja selkiinntämällä oppilashuoltohenkilöstön (terveydenhoitajat, kuraattorit, psykologit, sosiaaliohjaajat) tehtäviä ja tehtäväjakoja.	sivistystoimi	0 euroa

Valmistellaan erityispäivähoidon ohjelma vuosille 2011–17 yhdessä perusopetuksen ja yhteistyökumppaneiden kanssa	perusopetus varhaiskasvatus	0 euroa
Laajennetaan kouluyhteisöön sijoittuvaa nuorisotyötä, joka vahvistaa yksilöllistä ja yhteisöllistä tukea koulun arjessa	sivistystoimi	0 euroa
Kehitetään ennaltaehkäisevää päihdetyötä yhdessä kolmannen sektorin järjestöjen kanssa.	sivistystoimi terveydenhuolto	0 euroa
Laaditaan suunnitelma moniammatillisesta nuorisoasemasta	sivistystoimi terveydenhuolto	0 euroa
Valmistellaan varhaiskasvatuspalveluiden hallittua siirtoa sivistystoimeen.	perusturva sivistystoimi	0 euroa
Perhevalmennus eli vanhempien valmentaminen perhe-elämään ja sen tuomiin muutoksiin järjestetään vanhempainryhmätoimintana terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, Hyvinkään sairaalan ja seurakunnan yhteistyönä moniammatillisesti ennen synnytystä ja sen jälkeen.	terveydenhuolto	0 euroa
Tunnistetaan varhaisen tuen ja lastensuojelun tarve ja otetaan käyttöön Hyvinkään varhaisen tuen toimintamalli	sosiaalipalvelut terveydenhuolto varhaiskasvatus	0 euroa
Nimetään parisuhdetyön ammattilaisten muodostama työryhmä tuottamaan parisuhdeneuvonta- ja terapiapalvelujen vahvistamiseksi uusia yhteistyömuotoja	sosiaalipalvelut terveydenhuolto	0 euroa
Perusopetuksen opetusryhmiä pienennetään valtuustopäätösten mukaan	sivistystoimi	130 000 e
VUOSI 2010 YHTEENSÄ		172 000 e
VUOSI 2011		
Kehitetään tukiasumispalveluja ja	sosiaalipalvelut	42 000 euroa

perustetaan jälkihuollon sosiaaliohjaajan toimi		
Budjetoidaan yhdistysten nuoria koskeviin hankkeisiin oma rahoitusosuus	sivistystoimi perusturva	10 000 euroa
Palkataan puolikas terveydenhoitaja opiskeluterveydenhuoltoon.	terveydenhuolto sivistystoimi	20 000 euroa
Järjestetään kesäkuussa toimintaa 1-3 luokkalaisille	sivistystoimi	20 000 euroa
Kehitetään oppilashuollon kotiin annettavaa tukea perustamalla sosiaaliohjaajan vakanssi	sivistystoimi	42 000 euroa
Vahvistetaan koulu yhteisöön sijoittuvaa nuorisotyötä palkkaamalla kouluilla työskentelevä nuorisotyöntekijä	sivistystoimi	40 000 euroa
Palkataan suunnittelija-nuorisotyöntekijä moniammatillisen nuorisoaseman perustamista varten	sivistystoimi	50 000 e (palkka- ja toimintakulut)
Siirretään varhaiskasvatuksen palvelualue sivistystoimeen elinkaariajattelun mukaisesti 1.1.2011 alkaen	perusturva sivistystoimi	0 euroa
Perustetaan neuvolan perheohjaajan vakanssi terveydenhoitajan ja unikoulun työntekijän työpariksi	sosiaalipalvelut terveydenhuolto	40 000 euroa
Järjestetään koulutusta kaikille lapsiperheiden kanssa työskenteleville monimuotoisten perheiden ja muuttuneen perherakenteen ymmärtämiseksi ja kohtaamiseksi	sosiaalipalvelut terveydenhuolto varhaiskasvatus	0 euroa
Vahvistetaan Perhekeskus Pikku-Veturin toimintaa yhdessä kolmannen sektorin kanssa sekä lisätään vertaistukeen perustuvaa pienryhmätoimintaa.	varhaiskasvatus terveydenhuolto sosiaalipalvelut	0 euroa
YHTEENSÄ VUOSI 2011		264 000 e
VUOSI 2012		
Nuorisokodin toiminta käynnistyy	sosiaalipalvelut	0 euroa, vähentää

Alkuarviointiin lisätään sosiaalityöntekijä-sosiaaliohjaaja työpari (lastensuojeluilmoituksista käsitellään nykyisin lakisääteisessä määräajassa (3 kk) 40 %).	sosiaalipalvelut	kuluja 95 000 euroa
Laajennetaan koululaisten iltapäivätoimintaa luokille 3-6.	sivistystoimi	20 000 euroa
Lisätään koulukuraattoriresurssia THL:n suosituksen mukaiseksi (suositus Hyvinkään osalta kolme uutta koulukuraattoria)	sivistystoimi	50 000 e / kuraattori, yht. 150 000 e
Laajennetaan koulupsykologityötä myös yläkouluille tunne-elämää tukevaan työhön nuoren ja perheen kanssa palkkaamalla koulupsykologeja THL:n suosituksen mukaisesti (suositus Hyvinkään osalta kaksi uutta koulupsykologia)	sivistystoimi	55 000 e / psykologi, yht. 110 000 e
Perustetaan moniammatillinen matalan kynnyksen nuorisoasema ja palkataan nuorisoasemalle nuorisotyöntekijä, päihdetyöntekijä ja psykiatrinen sairaanhoitaja	sivistystoimi	150 000 e (palkkakulut, vuokrat, tarvikkeet)
Kehitetään perheille maksettavien lasten päivähoidon tukien järjestelmää	varhaiskasvatus	Täsmentyy v. 2010 aikana
Otetaan käyttöön palveluseteli lapsiperheiden kotipalvelussa	sosiaalipalvelut	40 000 euroa
Vahvistetaan parisuhdeneuvonta- ja terapiatyötä perustamalla perheneuvojan toimi perheneuvolaan.	sosiaalipalvelut	50 000 euroa
YHTEENSÄ VUOSI 2012		615 000 e
VUOSI 2013		
Perhehoidon osuus sijaishuollon hoitovuorokausista on noussut vähintään 50%:iin	sosiaalipalvelut	0 euroa, vähentää kuluja
Lisätään avohuollon sosiaalityöntekijä	sosiaalipalvelut	52 000 euroa
Perustetaan kansainvälinen koulu / englanninkielinen opetus	sivistystoimi	Täsmentyy 2010
Perustetaan perheneuvolaan uusi	sosiaalipalvelut	55 000 euroa

<p>psykologin vakanssi, jotta perheneuvolan tarjoamaa asiantuntemusta ja hoitoa voidaan kehittää enemmän vauvaperheiden tarpeisiin vastaavaksi.</p> <p>YHTEENSÄ VUOSI 2013</p> <p>VUODET 2010-2013 YHTEENSÄ</p>		<p>107 000 e</p> <p>1 158 000 e</p>
<p>USEALLE VUODELLE JAKAANTUVAT TAVOITTEET</p> <p>2010-2012 Koulutetaan henkilöstöä varhaisen tuen palveluihin ja tiiviiseen moniammatilliseen yhteistyöhön</p> <p>Jatketaan Martintalon yhteistyökokeilua esi- ja alkuopetuksen osalta ja mallinnetaan yhteistyökäytänteitä</p> <p>2010-2013 Palveluverkkosuunnitelman toteuttaminen</p> <p>2011-2013 Suunnitellaan ja valmistellaan kansainvälisen koulun / englanninkielisen opetuksen aloittamista</p> <p>YHTEENSÄ 2010-2013</p> <p>KAIKKI YHTEENSÄ</p>	<p>sivistystoimi perusturva</p> <p>perusopetus varhaiskasvatus</p> <p>sivistystoimi</p> <p>sivistystoimi</p>	<p>0 euroa (koulutus- määrä- rahoista)</p> <p>0 euroa</p> <p>80 000 euroa</p> <p>1 238 000 e</p>

7. Suunnitelman toteuttaminen ja seuranta

0-21 –vuotiaiden palvelujen johtoryhmä vastaa suunnitelman etenemisestä. Johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti varmistamaan moniammatillisen yhteistyön kehittymistä ja tavoitteissa edistymistä. Tavoitteiden etenemistä seurataan luottamushenkilötasolla vähintään joka vuosi talousarvion suunnittelun ja laadinnan yhteydessä sekä asianomaisissa lautakunnissa että kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa.

Suunnitelma on lakisääteinen väline ohjata, johtaa ja kehittää lapsiin ja nuoriin suunnattua hyvinvointityötä kunnassa. Se on jatkossa osa kunnan vakiintunutta toiminnan suunnittelun, johtamisen, toteuttamisen sekä arvioinnin vuosirytmää. Lain 11 §:ssä todetaan, että ”kunnan on huolehdittava siitä, että ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.” Lastensuojelun on myös ”oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelutarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen”. Suunnitelma kuvaa lasten ja nuorten kasvuoloja kokonaisuutena; se antaa tietoa päättäjille, palvelujen toteuttajille ja kuntalaisille käytössä olevista palveluista.

Seurannan pääasiallinen väline on vuosittain julkaistava Hyvinvointikertomus. Hyvinkään kaupunki on laatinut Hyvinvointikertomuksen vuodesta 2006 alkaen. Hyvinvointikertomusta ja siinä mitattavia asioita kehitetään siten, että se antaa mahdollisimman yhdenmukaisen kuvan hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden kanssa siten, että hyvinvointikertomuksen avulla pystytään aidosti arvioimaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilan kehittymistä.

Kouluterveyskysely, joka toimitetaan joka toinen vuosi, osoittaa, kuinka hyvin suunnitelman tavoitteissa on edetty koululaisten omasta näkökulmasta. Tämä on tärkeä osa seurantaa, koska lastensuojelulaki edellyttää, että palvelujen käyttäjien, eli lasten ja nuorten, ääni saadaan kuuluviin reflektoinnin pohjaksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointipalveluita on kehitetty hanke- ja projektikohtaisesti aktiivisesti vuodesta 2005 lähtien ja jo sitä ennen käytännössä koko 2000-luvun. Vuoden 2010 alusta alkaen toiminta siirtyi osaksi kaupungin normaalia, vakiintunutta toimintaa. Vuoden 2010 aikana toteutetaan tarvittavat järjestelyt, jotta toiminta voidaan organisoida suunnitelmassa mainittujen tavoitteiden mukaan.

Seurannassa pyritään vahvistamaan kaikilla tavoilla valtakunnallisten suositusten mukaisesti asiakas- ja käyttäjänäkökulman vahvistamista. Tämä voidaan toteuttaa erilaisin kyselyin. Osana suunnitelmaa harkitaan asiakkaiden osallistumista myös suunnitelmaan liittyviin kehitystyöryhmiin.

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden kehittäminen edellyttää hyvin suunniteltua ja toteutettua sisäistä koulutusta eri palvelualoille. Koulutussuunnitelmat ja –kokonaisuudet painottuvat erityisesti vuodelle 2010, jonka jälkeen myös sisäinen koulutus vakiintuu osaksi palvelukokonaisuutta.

Huomioitavaa on, että suunnitelma ydintavoite on ”kolmiomallin” toteuttaminen. Se tarkoittaa laadukkaiden peruspalveluiden sekä varhaisen tuen ja matalan kynnyksen palveluiden vahvistamista. Hyvät perus- ja ehkäisevät palvelut vähentävät korjaavien palvelujen tarvetta ja vahvistavat hyvinvointia. Suunnitelman investoinnit on mitoitettu sen mukaan, mitä puutteita Hyvinkäällä *tällä hetkellä* on suhteessa lastensuojelulain vaatimuksiin ja hyvinvointipalveluiden mitoitusta koskeviin kansallisiin suosituksiin. Niissä kunnissa, joissa painopistettä on siirretty varhaisen tuen suuntaan, on todettu, että malli säästää kustannuksia. Hyvinvoinnin vahvistuessa kaikkia korjaavien palvelujen suunniteltuja resurssien lisäyksiä ei välttämättä tarvita. Suunnitelmaan sisällytetyt uudet virat ovat tarveharkintaisia ja niistä päätetään samalla, kun talousarviota laadittaessa arvioidaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittymistä.

Liite 1. Alle kouluikäisten lasten (0-6 – vuotiaiden) palvelut

Neuvola ja sen erityispalvelut

Lapsen ja perheen ensimmäinen yhteinen lapsiperhepalvelu on neuvola. Neuvola tuottaa ennaltaehkäiseviä terveyspalveluita hyvinkääläisille. Palvelut liittyvät perhesuunnitteluun (raskauden ehkäisy, seksuaaliterveys), äitiyshuoltoon ja lastenneuvolan palveluihin. Neuvolan keskeisiä työmuotoja ovat vastaanottotoiminta, kotikäynnit, perhevalmennus, ryhmätoiminta, puhelinneuvonta ja koulutus/teemapäivät.

Hyvinkäällä toimii kolme neuvolaa: Hakalan, Urakan ja Kenttäkadun neuvolat. Neuvolatyötä tehdään terveydenhoitajan työssä aluevastuista. Aluevastuinen työ tarkoittaa Hyvinkäällä sitä, että sama terveydenhoitaja hoitaa tietyn maantieteellisen alueen äitiys/lastenneuvola - ja perhesuunnittelutyön. Hakalan ja Kenttäkadun neuvolassa terveydenhoitajat ja lääkärit tekevät työtä työpareina. Neuvola antaa lapsille kansallisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset sekä vanhempien itse kustantamat muut rokotukset, seuraa lapsen kasvua ja kehitystä, sekä tukee perhettä kasvatustehtävässä. Tarvittaessa neuvola lähettää lapsen erityistutkimuksiin erityistyöntekijöille tai erikoissairaanhoidon. Lapsen ja perheen sairastumiseen liittyvissä asioissa neuvola antaa hoito-ohjeita ja ohjaa tarvittaessa eteenpäin.

Vuoden 2008 lopussa neuvolan asiakkaita oli 3597 lasta ja syntyneitä lapsia 520. Terveystoimintajia on yhteensä 14. Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukainen mitoitus henkilökunnan määrästä lastenneuvolassa on 340 lasta/terveydenhoitaja, jos sijaista ei ole vuosilomien ajaksi. Jos sijainen on saatavissa eikä toimenkuvaan kuulu muuta työtä, suositus on 400 lasta/terveydenhoitaja. Koska sijaisia on melko usein, lasten lukuna on Hyvinkäällä ollut 400/terveydenhoitaja. Mitoituksesta puuttuu 1.5 terveydenhoitajaa. Neuvolan erityispalveluita ovat puhe- ja toimintaterapia, fysioterapia ja neuvolapsykologipalvelut.

Neuvolan terveydenhoitajat osallistuvat erikoissairaanhoidossa olevan pitkäaikaissairaalan lapsen hoitoneuvotteluihin. Tällaisia erikoissairaanhoidossa olevia lapsia ovat esimerkiksi diabetesta tai muuta sairautta sairastavat lapset.

Neuvolatyö on osa terveydenhuoltoa ja sitä johtaa ja työstä vastaa lääkäri. Terveystoimintajia on yhteensä 14. Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukainen mitoitus henkilökunnan määrästä lastenneuvolassa on 340 lasta/terveydenhoitaja, jos sijaista ei ole vuosilomien ajaksi. Jos sijainen on saatavissa eikä toimenkuvaan kuulu muuta työtä, suositus on 400 lasta/terveydenhoitaja. Äitiysneuvolassa suositus on 80 synnytystä/raskauden seuranta/terveydenhoitaja. Neuvolan kirjoissa oli vuoden 2008 lopussa 3597 lasta ja syntyneitä lapsia 520. Koska sijaisia on melko usein, lasten lukuna on Hyvinkäällä ollut 400/terveydenhoitaja. Mitoituksesta puuttuu 1.5 terveydenhoitajaa.

Neuvolan erityispalveluita ovat puhe- ja toimintaterapia, fysioterapia sekä neuvolapsykologityö.

Puheterapiapalveluita annetaan neuvolaikäisille lapsille, joilla on puheen ja kielen häiriöitä, kuten puhumattomuus, puheen / kielen viiveisyys, dysfasia, änkytys, autismi, kehitysvamma tai äännevirheet. Puheterapiaa varten tarvitaan terveyskeskuslääkärin tai neuvolan kirjoittama lähete. Hyvinkäällä toimii perusterveydenhuollossa kolme puheterapeuttia.

Toimintaterapiaan tulee lapsia, joilla on vaikeuksia suoriutua arkipäivän tilanteista iänmukaisesti. Vaikeudet voivat ilmetä esim. leikkitaitojen vähäisyytenä, oppimisvaikeuksina, ongelmina toverisuhteissa ja keskittymättömyytenä. Liikkuminen voi olla epävarmaa tai käden taidoissa voi olla puutteita. Toimintaterapiaan kuuluu myös ohjaus ja keskustelu lapsen vanhempien ja muiden lasta hoitavien henkilöiden kanssa. Hyvinkäällä toimii perusterveydenhuollossa yksi toimintaterapeutti.

Yhdellä kaupungin fysioterapeutilla on painopistealueena neuvolatyö tarvittaessa. Fysioterapeutille ohjautuu lapsia, joilla on havaittu motorisen kehityksen hitautta tai poikkeavuutta. Fysioterapia sisältää vanhempien ja muiden lasta hoitavien henkilöiden ohjausta ja neuvontaa. Tavoitteena on tukea liikkeiden, liikemallien ja asentojen kehittymistä mahdollisimman normaaliin toimintakykyyn ja liikkumiseen.

Neurolapsykologi palvelee äitiys- ja lastenneuvolan asiakkaita, alle kouluikäisiä lapsiasiakkaita sekä heidän huoltajiaan. Työ painottuu lasten kehitystasoarviointeihin ja ohjaus- ja neuvontapalveluihin. Tavoitteena on lapsen kasvun ja kehityksen sekä vanhemmuuden tukeminen, synnytyksen jälkeisen masennuksen hoito ja perheen äkillisissä kriiseissä auttaminen. Työmuotoina ovat lapsiasiakkaiden ja heidän perheidensä vastaanotto, aikuisvastaanotto, psykologiset tutkimukset, kriisitilanteiden arviot, puhelinneuvonta, yhteistyö neuvolan ja päivähoidon sekä lapsiperheitä tukevien eri tahojen kanssa. Lähettävänä tahona toimii neuvolan terveydenhoitaja tai terveyskeskuslääkäri.

Varhaiskasvatustalvet

Kunnallista päivähoitoa tarjotaan 16 päivähoitoyksikössä, joissa annetaan päiväkotihoitoa, avointa varhaiskasvatusta kotona oleville lapsille, perhepäivähoitoa ja ryhmäperhepäivähoitoa. Äidinkieleltään ruotsinkielisten lasten päivähoitoa ja esiopetusta antaa ostopalveluna Folkhälsans daghem i Hyvinge. Yksityistä päivähoitoa tarjotaan puitesopimuksen turvin Kenttädun päiväkodissa ja yksityisen hoidon tuen, kuntalisän ja avustusten turvin eri puolella kaupunkia yksityisissä päiväkodeissa ja ryhmäperhepäiväkodissa.

Päiväkodeissa tarjotaan osa- ja kokopäivähoitoa alle kouluikäisille lapsille sekä Pienten lasten koulu – ryhmässä myös perusopetusta yhdessä opetustoimen kanssa aina kahdeksaan ikävuoteen asti. Päiväkodit ovat auki pääsääntöisesti klo 6.30–17.30, tarvittaessa klo 6.00 - 18.00. Joissakin päiväkodeissa on tarjolla iltahoitoa ja ympärivuorokautista hoitoa.

Erytispäivähoito on lasten kehityshäiriöiden ja -viivästymien mahdollisimman varhaista toteamista, jatkotutkimuksiin ohjaamista ja varhaiskasvatuksen tukitoimenpiteiden suuntaamista lasten kehityksen tueksi. Varhaiskasvatuksen tukitoimet lapselle aloitetaan kuitenkin heti, kun tarve on havaittu. Tarvittaessa konsultoidaan varhaiskasvatuksen omia tai muiden tahojen asiantuntijoita. Erytisen tuen tarpeen arviointi ja toteutumisen suunnittelu tehdään yhdessä vanhempien kanssa. Erytispäivähoidon tukena työskentelee yksi päivähoidon psykologi.

Perhepäivähoito on varhaiskasvatusta pienryhmissä, kodinomaisissa olosuhteissa. Lapsiryhmä koostuu neljästä alle kouluikäisestä lapsesta hoitajan omat lapset mukaan lukien sekä esikoululaisesta tai koululaisesta. Perhepäivähoidon muodot ovat hoitajan kodissa tapahtuva hoito, lapsen kotona tapahtuva hoito, ryhmäperhepäivähoito ja kolmiperhepäivähoito, jossa useamman perheen lapsia hoidetaan lasten omissa kodeissa vuoroviikoin.

Avoin toiminta on osa kaupungin varhaiskasvatusta. Avoimeen toimintaan kuuluvat leikkitoiminnan kerhojen lisäksi avoin päiväkotitoimi, perhekeskus, perhekahvilat, parkkihoito ja puistotoiminta. Leikkitoiminta on kerhomuotoista, tavoitteellista varhaiskasvatusta, jonka sisältöalueet myötäilevät päivähoidon tavoitteita. Perhekeskus Pikku-Veturissa (osoite Pappilankatu 26) on syksyllä 2007 aloittanut avoin päiväkotitoimi ja perhekeskus, molempien palvelut ovat kaikille avoimia ja maksuttomia.

Tilapäishoito tarjoaa turvallisen hoitopaikan, kun arki uuvuttaa ja perhe tarvitsee tukea. Tilapäishoito voi olla apuna esim. vanhemman sairauden vuoksi. Tilapäishoito toteutuu Lähdekierron ympärivuorokautisessa päiväkodissa. Hoidosta vastaavat aikuiset ovat ammattilaisia, jotka toimivat vanhempien tukena kasvatuksessa, ja auttavat tukiverkoston rakentamisessa

Unikoulu on suunniteltu avuksi perheille, joissa lapsi valvottaa öisin. Unikoulu on suunnattu pääsääntöisesti 6 kk – 2 vuoden ikäisille lapsille. Toimintamuotoina ovat kotiunikoulu, jossa tuetaan vanhempia toteuttamaan unikoulu kotona, sekä kolmen yön unikoulu Lähdekierron päiväkodissa. Tavoitteena on säännöllisen päivärytmin löytäminen lempein keinoin yhdessä vanhempien kanssa. Unikouluun voi hakeutua itse tai neuvolan terveydenhoitajan kautta

Perusopetuslain mukaista maksutonta esiopetusta kuusivuotiaalle lapsille tarjotaan Hyvinkäällä varhaiskasvatuspalveluiden järjestämänä. Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa hänen myönteistä minäkuvaansa. Työskentely esiopetuksessa perustuu leikinomaiseen, lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan.

Kunnallisessa päivähoitossa oli vuoden 2008 lopussa 1652 lasta. Kunnallisessa avoimessa toiminnassa oli 325 lasta, yksityisessä päivähoitossa 334 lasta ja yksityisessä avoimessa toiminnassa 40 lasta. Yhteensä näiden päivähoitomuotojen piirissä oli 2351 lasta. Varhaiskasvatuspalveluiden piirissä oli 65 % ikäluokasta (tilanne 31.12.2008). Varsinaisten päivähoitopalveluiden piirissä oli 55 % (luvussa ei ole mukana avoimen varhaiskasvatuksen piirissä olleet lapset).

Asetus lasten päivähoitosta määrittää hoito- ja kasvatustehtävissä toimivan henkilöstön sekä lasten määrän päiväkodeissa ja perhepäivähoitossa. Henkilöstön kelpoisuudesta on säädetty laissa sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Lisäksi laki lasten päivähoitosta edellyttää että kunnan käytettävissä on oltava tarvetta vastaava määrä erityislastentarhanopettajapalvelua.

Pienten lasten hoidon tuet

Vanhemmilla on mahdollisuus järjestää alle 3-vuotiaan lapsen päivähoito kotona ja saada lasten kotihoidon tukea. Tuki voidaan myöntää vanhempainrahakauden päätyttyä. Lasten kotihoidon tukeen kuuluu hoitoraha ja tulosidonnainen hoitolisä. Lisäksi alle 2-vuotiaalle lapselle voidaan maksaa tietyin perustein kuntalisää ns. Hyvinkää-lisää, joka on 200 euroa kuukaudessa. Tällöin toisen vanhemmista tulee hoitaa kotihoidon tuen ja kuntalisän piirissä olevia lapsia.

Myös osapäivähoitossa oleva lapsi voi saada lakisääteistä lasten yksityisen hoidon tukea, jos lapsi on kunnan järjestämässä esiopetuksessa vuotta ennen kouluun menoa tai jos lapsi aloittaa koulunkäynnin 6-vuotiaana eli vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista tai kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin.

Vanhemmilla on mahdollisuus järjestää alle kouluikäisen lapsen päivähoito yksityisessä päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkodissa tai perhepäivähoitossa ja saada Kelan kautta maksettavaa yksityisen hoidon tukea ja tietyin perustein Hyvinkää-lisää ja avustuksia päiväkotihoidon.

Lakisääteiseen lapsen yksityisen hoidon tukeen kuuluu hoitoraha ja tulosidonnainen hoitolisä. Lasten yksityisen hoidon tuen edellytyksenä on, että perheen alle kouluikäinen lapsi ei ole kunnan järjestämässä päivähoitossa. Perhe ei voi saada lapsesta samanaikaisesti sekä kotihoidon tukea että yksityisen hoidon tukea. Lasten yksityisen hoidon tuki, Hyvinkää-lisä ja avustukset maksetaan päivähoitajan tuottajalle (yksityinen päiväkotitoi tai ryhmäperhepäiväkotitoi).

Osittaista hoitorahaa maksetaan alle 3-vuotiaan lapsen vanhemmille, jonka työaika on lapsen hoidon vuoksi enintään 30 tuntia viikossa. Lapsi voi tällöin olla joko kunnallisessa tai yksityisessä päivähoitossa.

Kotihoidon tuella oli 2008 keskimäärin 692 perhettä ja 1020 lasta ja yhdistetyllä kotihoidon tuella ja Hyvinkää-lisällä keskimäärin 229 perhettä.

Varhaisen tuen perhetyö

Lapsiperheille on tarjolla kotipalvelun perhetyötä. Kotipalvelun perhetyössä työskentelee tällä hetkellä neljä työntekijää. Kotipalvelun perhetyö tarjoaa perheille apua kodin arjessa. Palvelu on joko maksullista tai maksutonta perheen tulotasosta riippuen.

Yksi perhetyöntekijöistä toimii varhaiskasvatuksessa Paavolan alueella. Perhetyöntekijän pääasiallisena tehtävänä on tarjota apua varhaiskasvatuksen asiakkaiden tarpeista lähtien. Perhetyöntekijä tekee verkostoyhteistyötä eri tahojen kanssa. Yhteistyö esim. koulun tai sosiaalitoimen kanssa käynnistyy, kun perheessä on päivähoitoikäisen lapsen lisäksi koululaisia ja nuoria.

Liite 2. Kouluikäisten lasten ja nuorten (7-16 – vuotiaiden) palvelut

Perusopetus

Peruskoulun tehtävänä on antaa kaikille oppilaille hyvät perustiedot ja -taidot jatko-opiskelua ja elämää varten.

Hyvinkään yli 5000 oppivelvollisen lapsen ja nuoren perusopetuksesta huolehtii 20 perusopetusta antavaa yksikköä, joista 6 on kyläkouluja, yksi ruotsinkielinen ja kaksi erityiskoulua. Yleisopetusta antavat luokilla 1-6 pääasiassa luokanopettajat ja luokilla 7-9 aineenopettajat. Hyvinkäällä on neljä yhtenäiskoulua, joissa opetusta annetaan vuosiluokille 1-9.

Vuoden 2010 perusopetuslain muutoksen myötä painopiste tukea tarvitsevien oppilaiden osalta siirtyy ensisijaisesti omaan kouluun. Ennen erityisopetukseen siirtymistä oppilaalle on tarjottava ns. tehostettua tukea selkeästi erityisopetusta tarvitsevia oppilaita lukuun ottamatta (esim. pidennetyt oppivelvollisuuden takia).

Iltapäivätoiminta

Iltapäivätoimintaa järjestävät pääasiassa yhdistykset ja seurakunta. Toimintaa koordinoi kaupungin sivistystoimen iltapäivätoiminnan koordinaattori. Palveluntuottajat saavat kaupungilta avustuksen ja kuukausimaksut toimintansa toteuttamiseksi.

Iltapäivätoiminta on tarkoitettu 1.- ja 2.- vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta erityisopetuksessa oleville oppilaille. Toimintaa järjestetään viitenä päivänä viikossa n. klo 12–16 koulujen loma-aikoja noudattaen. Iltapäivätoiminnan järjestäminen on kaupungille vapaaehtoista ja siitä peritään toimintamaksu.

Erityisopetus

Erityisopetuksen tavoitteena on varhainen oppimisvaikeuksien tunnistaminen, oppilaan yksilöllinen kohtaaminen, laadukas ja kuntouttava opetus sekä oppilaiden kokonaisvaltainen tukeminen läpi koulupolun kohti yksilöllisesti suunniteltuja jatko-opintoja.

Uuden (vuonna 2010 voimaantulevan) lain mukaan kaikkien yleisopetuksen koulujen oppilailla on mahdollisuus saada yleistä tukea ja tehostettua tukea lähinnä omassa koulussaan. Kokoaikaista erityisopetusta annetaan keskitetysti omissa ryhmissään.

Kaupungissamme on myös kaksi erityiskoulua: Martin erityiskoulu ja Hakalan erityiskoulu. Molemmat koulut toimivat samoissa tiloissa yleisopetuksen koulun kanssa. Hyvinkään erityisopetusta suunnittelee ja koordinoi perusopetuksen osalta perusopetuksen koulutusjohtaja apunaan suunnittelua varten perustettu asiantuntijatyöryhmä.

Työpajakoulu

Työpajakoulu on perusopetuksen ryhmä, joka toteuttaa peruskoulun yleisopetuksen opetussuunnitelmaa. Oppilaiden tavoitteena työpajakoulussa on saavuttaa opetussuunnitelman mukainen oppimäärä. Työpajakoulu poikkeaa perinteisestä peruskoulusta opetustavoiltaan, oppimisympäristöltään ja oppilasmäärältään. Opetussuunnitelman tavoitteet pyritään saavuttamaan toiminnallisilla menetelmin, tekemisen ja kokemisen kautta.

Työpajakoulu toimii tiiviissä yhteistyössä Hyvinkään kaupungin Vehkojan koulun kanssa. Työpajakoulun toimintaa rahoittavat Euroopan Unionin sosiaalirahasto, Etelä-Suomen lääninhallitus sekä Hyvinkään kaupunki. Luokka kuuluu osaksi ”LUOVA – matka ammattiin” ESR-hanketta, jota toteutetaan Hyvinkäällä, Kotkassa ja Espoossa. Hanke kestää vuoden 2010 loppuun.

Hyvinkäällä tarjotaan myös taiteen perusopetusta Lasten ja nuorten kuvataidekoulussa ja Musiikkiopistossa. Lisäksi Taito Uusimaa ry järjestää käsityön taiteen perusopetusta.

Kuvataidekoulu on kokonaan kunnan omaa toimintaa, Musiikkiopisto saa kaupungilta avustusta toimintaansa.

Kouluterveydenhuolto ja hammashoito

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on koulu yhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, oppilashuollon muun henkilöstön, opettajien ja vanhempien kanssa. Kouluterveydenhuolto seuraa oppilaan hyvinvointia ja terveyttä terveystarkastuksin ja oppilashuoltoryhmytyön kautta. Koululaisella on oikeus maksuttomaan hammashoitoon.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos suosittelee, että yhtä kokopäiväistä terveydenhoitajaa kohden on korkeintaan 600 oppilasta. Erityiskoulujen ja erityisluokkien oppilaat tarvitsevat noin kolme kertaa enemmän aikaa terveydenhoitajalta ja lääkäriltä. Erityiskoulujen oppilasmäärä tulee kertoa kolmella. Hyvinkäällä tämä suositus kouluterveydenhoitajien osalta täyttyy. Kouluterveydenhoitajia on yhteensä 9,5. Tämänhetkinen Hyvinkään kouluterveydenhuollon mitoitus on 531 koululaista yhtä terveydenhoitajaa kohden peruskouluissa.

Lääkäreiden määrä peruskoulun oppilaiden määrään nähden jäi Hyvinkäällä suosituksen alapuolelle. Vuoden 2008 tilinpäätöslukujen mukaan Hyvinkäällä on 0,4 lääkäriä 4134 oppilasta kohden. Lääkärimitoituksen osalta ministeriön ohje suosittaa, että kouluterveydenhuollon lääkäriillä on 500 oppilasta kohden yksi työpäivä viikossa tai kokopäiväisellä koululääkäriillä on korkeintaan 2100 koululaista. Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuositus toisen asteen opiskeluterveydenhuoltoon on terveydenhoitaja 600–800 opiskelijaa kohti ja korkea-asteella terveydenhoitaja 800–1000 opiskelijaa kohti. Hyvinkäällä ammattikorkeakouluasteella (Laureassa) on 1076 opiskelijaa ja yksi terveydenhoitaja. Toisella asteella on terveydenhoitaja 1006 oppilasta kohti. Kaikkiaan opiskeluterveydenhuollossa on 1 terveydenhoitaja 1034 opiskelijaa kohti ja 4134 opiskelijaa 0,4 lääkäriä kohti.

Psykososiaalinen oppilashuolto

Koulupsykologit ja koulukuraattorit tarjoavat tutkimus- ja neuvotteluapua koulunkäynti- ja oppimisvaikeuksien selvittämisessä. Heihin voi ottaa yhteyttä oppilaan tunne-elämään ja kehitykseen liittyvissä pulmissa, työrauhaongelmissa sekä sosiaaliseen kehitykseen ja vuorovaikutukseen liittyvissä vaikeuksissa. Koulupsykologipalvelut painottuvat peruskoulun alaluokille (1–6 lk.) ja erityiskouluihin. Koulukuraattorit toimivat pääosin yläasteella ja toisen asteen oppilaitoksissa. Perusopetuksessa on kolme koulukuraattoria, joista yksi työskentelee alakoulussa ja neljä koulupsykologia.

Opetushallituksen ja Stakesin (nyk. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos) 2008 julkaisemassa Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa 2 -tutkimusraportissa on esitetty suositus, jonka mukaan yhtä koulukuraattoria ja -psykologia kohti voisi olla enintään 800 oppilasta. Suosituksesta puuttuu Hyvinkäällä kolme koulukuraattoria ja kaksi koulupsykologia.

Nuorten ehkäisevä päihdetyö ja varhainen puuttuminen

Ehkäisevän päihdetyön tarkoituksena on ohjata kansalaisia terveisiin elämäntapoihin, välttämään tupakointia ja päihteiden käyttöä.

Psykososiaaliset palvelut -tulosyksikössä toimiva Valistuspalveluyksikkö vastaa ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta Hyvinkäällä. Ehkäisevä päihdetyö kohdistuu tulevaisuudessa nykyistä enemmän lapsiin ja nuoriin. Valistuspalveluyksikössä on myös lainauspiste, josta voi lainata ja hakea valistuspalveluaineistoa.

Nuorisosaama TellUs toimii A-klinikan toimitiloissa. TellUs pyrkii päihteiden käytön varhaiseen puuttumiseen. TellUs:een voi hakeutua itse tai esim. kouluterveydenhuollon ohjaamana tilanteissa,

joissa nuoren päihteiden käyttö huolestuttaa nuorta itseään, kotia tai nuoren muuta sosiaalista ympäristöä. Nuorisoasema TellUs:ssa työskentelee yksi puolipäiväinen sairaanhoitaja.

Nuorisotyö, liikunta-, kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Nuorisotyö on ennaltaehkäisevää nuorten omaan ajankäyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä, sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista.

Nuorisopalvelujen nuorisotyö muodostuu:

1. Perusnuorisotyö; avointoiminta, kerhotoiminta, verkkonuorisotyö, nuorisotiedotus, KV-toiminta, tilaisuudet ja tapahtumat. Perusnuorisotyön puitteissa tehdään yhteistyötä eri tahojen kanssa nuoria koskevissa asioissa ja tapahtumissa
2. Erityisnuorisotyö: yksilö- ja pienryhmätoiminta, verkostotyö (esim. oppilashuolto), katupäivystys ja kaikille avoin päivystys
3. Yhdistystoiminnan mahdollistaminen; nuorisotilat ja avustukset

Nuorisotyöntekijöitä Hyvinkäällä on kahdeksan. Henkilöstömäärästä ei ole suosituksia, mutta Kuuma-kuntien vertailussa monessa pienemmässä kaupungissa nuorisotyöntekijöitä on enemmän (esim. Tuusulassa 15 työntekijää). Nuorisopalvelujen toiminta kohdentuu 13–18 vuotiaisiin, joita Hyvinkäällä on yli 3000 ja toisaalta 11–12 vuotiaisiin, joita Hyvinkäällä on yli 1000.

Liikuntapalveluiden tarkoitus on lasten ja nuorten osalta tukea heidän kasvua ja kehitystään liikunnan avulla. Liikuntapalvelut huolehtivat liikuntapaikkojen ja -laitosten hoidosta ja kunnossapidosta sekä koulu- ja päiväkotiliikunnan olosuhteista. Lapsille ja nuorille tarjotaan ohjattua liikuntaa, koulujen uimaopetusta, vauvauintia ja erityisryhmien liikuntaa. Hyvinkäällä on n. 110 liikuntayhdistystä, joissa harrastetaan n 100 eri liikuntalajia. Yhdistystoimintaa tuetaan liikunta- ja nuorisotoimen avustussäännön mukaisesti.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut tukevat lasten ja nuorten hyvinvointia ja elämänhallintaa tarjoamalla harrastusmahdollisuuksia, tietoa ja elämyksiä kulttuurin ja taiteen eri alueilta. Kaupungin omat laitokset ovat kaupunginkirjasto, Hyvinkääsali, taidemuseo ja kulttuurihistoriallinen osasto. Yleisten kulttuuripalvelujen yksikkö koordinoi ja järjestää laitosten ulkopuolisia tapahtumia ja juhlia. Kulttuuripolku on opetus- ja kulttuuritoimen yhteinen järjestelmä, jonka mukaan peruskouluikäiset tutustuvat kotikaupungin kulttuurilaitoksiin sekä taiteen, kotiseututyön ja historian eri alueisiin.

Kaupunki tukee avustuksin Suomen Rautatiemuseota, Lasten ja nuorten taidekeskusta, Hyvinkään orkesteria, teatteritoimintaa sekä Hyvinkään Taiteilijaseuraa. Taiteen perusopetusta järjestävät Hyvinkään Musiikkiopisto, Lasten ja nuorten kuvataidekoulu sekä Taito Uusimaa ry., joka järjestää taiteen perusopetusta käsityön alalta. Myös lukuisat kulttuuriyhdistykset järjestävät erilaisia tapahtumia ja harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille.

Liite 3. Täysi-ikäistyvien ja itsenäistyvien nuorten (17–21 -vuotiaiden) palvelut

Nuorisoasteen koulutus, lukiot ja ammatillinen koulutus

Hyvinkään lukiossa on mahdollisuus suorittaa laaja-alaisesti yleissivistäviä aineita. Päiväopetusta antavien Hyvinkään Sveitsin ja Hyvinkään Yhteiskoulun lukioiden lisäksi Yhteiskoulun aikuislinja tarjoaa iltaopetusta ja etälukio-opetusta. Hyvinkään ammatilliset oppilaitokset on yhdistetty Hyria Koulutus Oy:ksi elokuusta 2009 alkaen.

Hyvinkää tarjoaa monipuolista erityisopetusta myös nuorisoasteen koulutuksessa erityisesti ammatillisesti valmentavassa koulutuksessa. Erityisopetuksen suunnittelusta ja koordinoinnista vastaavat ammatillisen valmentavan koulutuksen vastuuhenkilöt ja toisen asteen koulutusjohtaja.

Nivelvaihekoulutus on tarkoitettu niille peruskoulun päättäneille nuorille, jotka eivät ole yhteishaussa päässeet opiskelemaan haluamaansa toisen asteen opiskelupaikkaan tai haluavat muusta syystä korottaa peruskoulun päättöarvosanoja ja/tai tutustua rauhassa toisen asteen koulutustarjontaan.

Hyvinkää tarjoaa neljä erilaista vuoden mittaista koulutusvaihtoehtoa:

1. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus (Akva-ryhmät)

* Ammattioppilaitoksen ryhmä

* Kauppaoppilaitoksen ryhmä

2. Ammatilliseen koulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus: Taide 10

3. Lisäopetus eli kymppiluokka

Opiskeluterveydenhuolto ja hammashoito

Opiskeluterveydenhuollon tehtävä on huolehtia kokonaisvaltaisesti Hyvinkäällä sijaitsevien oppilaitoksien opiskelijoiden terveydestä. Tavoitteena on edistää opiskelijan hyvinvointia, tukea opiskeluterveyttä ja tulevaa työkykyä. Opiskeluterveydenhuollon palveluihin oikeutettu on nuori, joka opiskelee vähintään 4 kk päätoimisesti ammattikorkeakoulussa tai toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa. Opiskeluterveydenhuollon palvelut eivät koske oppisopimus- eikä iltaopiskelijoita. Opiskeluterveydenhuollossa työskentelee neljä terveydenhoitajaa.

e-terveys on Hyvinkään kaupungin terveydenhuollon sähköisen asiointipalvelu, joka tarjoaa tällä hetkellä sähköisiä terveysterveyspalveluja Laurea AMK:n sosiaali- ja terveysalan 1. vuosikurssin opiskelijoille ja Hakala-Hyvinkäänkylän piirin asiakkaiden omalääkärivastaanotolle. Palvelut laajenevat muiden opiskelijoiden, kouluterveydenhuollon, terveysneuvonnan ja muiden omalääkärivastaanottojen käyttöön vuoden 2009 aikana. Opiskelijalla on oikeus maksuttomaan hammashoitoon Hyvinkäällä. Yli 18-vuotiaan hammashoito on maksullista.

Sosiaali- ja terveysministeriön suosituksen mukaan nuorisoasteella yhtä terveydenhoitajaa olisi 600–800 opiskelijaa ja ammattikorkeasteella 800- 1000 opiskelijaa. Hyvinkäällä terveydenhoitajia opiskeluterveydenhuollossa on neljä. Suosituksesta puuttuu yksi.

Muu opiskelijahuolto

Nuorisoasteen oppilaitoksissa on kaksi psykososiaalisen opiskelijahuollon koulukuraattoria. Työn tavoitteena on tukea opinnoissa jaksamista, nuoren sosiaalista ja psyykkistä selviytymistään.

Muut opiskelijoiden mielenterveys- ja päihdepalvelut

Terveyskeskuspsykologi toimii toisen asteen opiskeluterveydenhuollossa sekä nuorten aikuisten vastaanottotoiminnassa. Hänen työmuotojaan ovat mm. opiskelijoiden vastaanottotoiminta, kriisitilanteiden arviot, puhelinneuvonta, psykologiset tutkimukset ja yhteistyö nuoria hoitavien ja

tukevien eri tahojen kanssa. Lähetteen saa kouluterveydenhoitajalta, koulukuraattorilta tai opettajalta sekä omalääkäriltä. Asiakas varaa ajan aina itse.

Nuorisoasema TellUs toimii A-klinikan toimitiloissa. Työn painopiste on ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. Tellukseen voi hakeutua itse tai esim. opiskeluterveydenhuollon ohjaamana tilanteessa, joissa nuoren päihteiden käyttö huolestuttaa nuorta itseään, kotia tai nuoren muuta sosiaalista ympäristöä.

Nuorten työpajatoiminta HOPE

Hyvinkään kaupunki tarjoaa alle 28-vuotiaille nuorille mahdollisuuden mielenkiintoiseen työharjoittelujaksoon hyvien työtehtävien parissa. Työpajojen ohjelmaan kuuluu myös muuta tavoitteellista yhteistä toimintaa ja oman tulevaisuuden suunnittelua.

Hyvinkään kaupungin nuorten työpajatoiminta "HOPE" on kasvava moniammatillinen nuorten työllistämiseen erikoistunut toimintayksikkö. Työntekijöitä yksikössä on yhteensä 19 henkilöä pääasiallisesti nuoriin liittyvissä yksilö- ja työvalmennustehtävissä. Vuosittain työharjoittelua suorittaa noin 150 nuorta ja sen lisäksi yksikössä on perusopetusta antava työpajakoulu sekä ammatillista perustutkintokoulutusta tukeva laajennetun työssäoppimisen kehittämishanke.

Työvoiman palvelukeskus

Työvoiman palvelukeskus (TYP) tarjoaa palveluita myös niille nuoruusikäisille asiakkaille, joiden työttömyys on pitkittynyt tai uhkaa pitkittyä ja jotka tarvitsevat moniammatillista tukea. Asiakkaaksi tullaan työvoimatoimiston tai sosiaali- ja terveydenhuollon läheteellä. Tavoitteena on löytää asiakkaan tilannetta eteenpäin vievä ratkaisu, kuten työ, koulutus, kuntoutus tai eläke. Asiakkaaksi ohjaututaan työvoimatoimiston sekä mm. sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kautta. Lähettävä taho ja asiakas tekevät palvelutarvearvion, jonka pohjalta Työvoiman palvelukeskuksessa laaditaan yhteistyössä realistinen kuntoutus- tai työllistymissuunnitelma.

Liite 4. Muut lasten ja nuorten palvelut

Perheneuvola

Perheneuvolan palvelut on tarkoitettu alle 13-vuotiaille hyvinkääläisille lapsille ja heidän perheilleen. Perheneuvolaan voi ottaa yhteyttä, kun haluaa keskustella lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä asioista, perhetilanteen muutoksista ja parisuhteen ja vanhemmuuden pulmista. Perheneuvolassa työskentelee moniammatillinen tiimi, johon kuuluu neljä psykologia ja kolme perheneuvojaa ja asiakassihteeri. Perheneuvolassa on osa-aikainen lastenpsykiatrin virka, jota ei ole saatu täytetyksi. Tästä syystä lastenpsykiatripalveluita on ostettu viime syksystä lähtien lääkäreiden vuokravälityksestä yhtenä päivänä viikossa

Perheneuvolapalveluita kysytään paljon ja siksi vastaanotolle on jonoa. Vuonna 2008 keskimääräinen jonotusaika oli kolme kuukautta. Kriisitilanteessa ajan sai kahdessa viikossa. Perheneuvolan palveluita käytti 227 perhettä. Kahdeksalle lapselle ostettiin ostopalveluina erilaisia terapioida.

Lastenvalvojan palvelut

Jos vanhemmat eivät ole lapsen syntyessä naimisissa, maistraatti ilmoittaa syntymästä lastenvalvojalle. Lastenvalvoja huolehtii isyyden selvityksestä, jos äiti niin haluaa. Isyyden tunnustamisen yhteydessä vanhemmat voivat sopia myös yhteishuollosta, jolloin isästäkin tulee lapsen huoltaja. Lastenvalvojan vahvistamat sopimukset ovat lainvoimaisia.

Lastenvalvojan luona eroavat vanhemmat saavat apua ja neuvontaa lasta koskevia ratkaisuja tehdessään. Lastenvalvoja vahvistaa huoltoa, asumista ja tapaamisia sekä elatusta koskevat sopimukset.

Hyvinkäällä on kaksi lastenvalvojaa. Vuoden 2010 alusta alkaen Hyvinkäällä hoidetaan perheoikeudellisessä yksikössä myös Nurmijärven ja Riihimäen lastenvalvojen palvelut sekä olosuhdeselvitykset käräjäoikeuksille.

Lasten ja nuorten vammaispalvelut

Kunnan vammaispalvelut neuvoo ja palvelee silloin, kun vammaisen lapsen tai nuoren perhe tarvitsee ohjausta tai tukea vähentämään vamman aiheuttamia rajoitteita tai esteitä jokapäiväisessä elämässä. Perheelle järjestetään erityispalveluja silloin, kun normaali- ja lähipalvelut eivät ole riittäviä tai sopivia.

Vammaispalvelun sosiaalityöntekijä vastaa vammaispalvelun sosiaalityöstä ja vammaispalvelulain mukaisten palveluiden ja tukitoimien järjestämisestä. Sosiaalityöntekijä antaa ohjausta ja neuvontaa, arvioi ja selvittää asiakkaan kokonaistilannetta ja järjestää sellaisia tukitoimia ja palveluita, jotka edistävät turvallisuutta, omatoimisuutta ja kotona suoriutumista sekä auttaa sosiaalisten ongelmien selvittelyissä. Kehitysvammahuollon sosiaaliohjaaja auttaa, kun perheeseen syntyy kehitysvammaisen lapsi. Sosiaaliohjaaja neuvoo ja opastaa perhettä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisista ja muista kehitysvammaisille tarkoitetuista palveluista. Palveluohjaus on kunnan järjestämää toimintaa, jolla kehitysvammaisen lapsen ja nuoren elämäntilanteeseen liittyvät eri palvelut kootaan perheen saataville.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, HUS

HUS sairaanhoitoalue tarjoaa Hyvinkäällä lasten- ja nuorisopsykiatrasta erikoissairaanhoidoa Hyvinkään sairaalassa ja Nuorisopsykiatrian poliklinikalla. Hyvinkään sairaalan lastenpsykiatrian poliklinikka ja perheosasto on tarkoitettu 0-12v lapsille perheineen, Nuorisopsykiatrian poliklinikka ottaa vastaan 13–19-vuotiaita nuoria ja heidän perheitään.

Liite 5. Lapsen ja nuoren kohtaaminen aikuisten palveluissa

Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityön yksikkö vastaa toimeentulotuen myöntämisestä ja sosiaalityöstä. Yksikkö ohjaa ja neuvoo työllistymiseen, kouluttautumiseen, kuntoutumiseen, asunnon ja sosiaaliturvan saamiseen liittyvissä asioissa toimeentulovaikeuksissa olevia kuntalaisia. Lakisääteisellä toimeentulotuella turvataan kuntalaisten oikeus viimesijaiseen toimeentuloon.

Aikuissosiaalityön välineitä ovat tapaamiset, asiakkaan kanssa yhdessä laadittavat palvelusuunnitelmat, verkostojen kanssa tehtävä työ, välitystilipalvelut ja sosiaalinen luototus. Keskeisin väline on toimeentulotuki, joka koostuu ns. perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta ja ehkäisevästä toimeentulotuesta.

Sosiaalikeskuksessa toimivat nuorten, aikuisten, lapsiperheiden ja maahanmuuttajien palveluista vastaavat työryhmät.

Maahanmuuttajatyö

Maahanmuuttajatyön sosiaalityön kohteena on maahanmuuttaja perheiden, lasten, nuorten ja aikuisten kotoutuminen, sen tukeminen ja onnistuminen Hyvinkäällä. Tavoitteena on integroida maahanmuuttajat suomalaisen yhteiskunnan toimijoiksi ja sen täysivaltaisiksi jäseniksi siten, että he voivat säilyttää oman identiteettinsä ja ylläpitää kulttuuriaan. Maahanmuuttaja- ja pakolaisasioita hoitaa sosiaalikeskuksessa kaksi työntekijää.

Psykososiaaliset palvelut

Psykososiaaliset palvelut -tulosityksikkö käsittää A-klinikan, psykiatrian yksikön ja valistuspalveluyksikön.

A-klinikka on avohoitoyksikkö vapaaehtoisesti hoitoon hakeutuville tai hoitoon ohjatuille päihderiippuvaisille ja heidän läheisilleen. Hoitoon voi hakeutua myös peli-, seksi- ja internetriippuvuuden takia. Hoitokeinoina ovat mm. yksilö-, pari-, perhe- ja ryhmätyön menetelmät. A-klinikalla on myös huumeriippuvaisten terveystuontapiste.

Psykiatrian yksikkö vastaa avomielenterveyspalveluista tuottaen aikuisväestölle (18v -) erikoissairaanhoidotasoisia palveluja. Psykiatrian yksikköön tullaan lääkärin läheteellä. Keskeisinä hoito-muotoina ovat mm. yksilö-, pari- ja ryhmätapaamiset sekä lääkehoito. Toiminta on jaettu kolmeen erilliseen työryhmään; akuuttityöryhmä, vastaanottotyöryhmä ja kuntoutuskeskus.

Valistuspalveluyksikkö vastaa ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta Hyvinkäällä.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö ja Hyvinkään kriisikeskuksen palvelut

Moni lapsi ja nuori joutuu kokemaan väkivaltaa omassa kodissaan. Väkivallan uhrina voi olla lapsi itse tai toinen hänen vanhemmistaan. Lapselle on erittäin haavoittavaa nähdä äiti tai isä väkivallan uhrina. Väkivalta on aina rikos, eikä sitä voi puolustella esimerkiksi kasvatukseen. Lähisuhdeväkivallan havaitseminen, puheeksi ottaminen ja siihen puuttuminen on ulkopuoliselle vaikeaa.

Hyvinkäällä valmistui v. 2007 eri toimijoiden yhteistyönä Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyn toimintaohjelma (www.hyvinkaa.fi.) Julkaisusta löytyy eri avuntarjoajien yhteystietoja.

Sosiaalipalveluiden kautta on vanhemmalla ja lapsella mahdollisuus saada tarvittaessa maksusitoumus turvakotiin tai päästä asumaan kriisiasuntoon.

Lähisuhdeväkivallan vastaisen työn osalta Hyvinkään kriisikeskus on aktiivinen toimija. Kriisikeskuksessa voidaan auttaa niin uhreja kuin tekijöitä. Suojattu lapsuus-projektin (2006–2010) rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. Projekti tarjoaa konsultointia, järjestää koulutusta ja kehittää vertaistukitoimintaa.

Poliisin palvelut lapsille ja nuorille Keski-Uudenmaan poliisilaitoksessa

Poliisin perustehtävä on kirjattu Poliisilaki 1 §:ssä: Poliisin tehtävänä on

1. oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.
2. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.
3. Poliisin on suoritettava myös muut sille erikseen säädetyt tehtävät ja annettava jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua.

Lasten ja nuorten kanssa työskennellessä rikosten ennalta estäminen on tärkeintä. Kouluissa ja päiväkodeissa annetaan valistusta lapsille ja nuorille. Vanhempainilloissa pidetään alustuksia, jotka tukevat vanhemmuutta. Asukkailta tulee pyyntöjä tulla keskustelemaan nuorten kanssa alueen ongelma käyttäytymisestä jne. Lasten päihteiden käyttöä valvotaan ja siihen puututaan mm. valvontaiskuin. Lasten ja nuorten epäsovinnaiseen käyttäytymiseen puututaan yleisillä paikoilla ja kotitehtävillä. Erityisesti koulukiusaamistapauksiin puututaan niiden tullessa poliisin tietoon.

Rikosten tai ongelma käyttäytymisen esiin tullessa poliisi suorittaa omat toimenpiteensä viipymättä ja mahdollisimman nopeasti. Rikostapauksissa 15 v täyttäneiden osalta suoritetaan esitutkinta. Alle 15 -vuotiaat puhutetaan tai kuulustellaan huoltajien ja sosiaaliviranomaisen läsnä ollessa. Alaikäisiä rikosentekijöitä ohjataan myös sovittelutoimiston asiakkaaksi. Poliisi tekee aina lastensuojeluilmoituksen, jos lapsi on syyllistynyt rikokseen tai tarvitsee muuten LsL 1 §:n mukaista suojelua. Kotikäynneillä kiinnitetään erityistä huomiota taloudessa asuvien lasten olosuhteisiin ja niistä raportoidaan matalan kynnyksen periaatteella. Tehtäväpaikalla käydään alustavia keskusteluita huoltajien kanssa ja heitä ohjeistetaan epäkohtien korjaamiseksi. Asianosaisia neuvotaan avun piiriin niin hälytystehtävillä, kuin esitutkinnankin aikana.

Poliisilaitoksen nimetyt lähipoliisit (Hyvinkäällä 4 poliisihenkilöä) toimivat aktiivisessa vuorovaikutuksessa nuorten, vanhempien, sidosryhmäkumppanien ja asukkaiden kanssa. Lähipoliisistrategian mukaisesti lähipoliisit tekevät havaintoja alueensa nuorten tekemisestä ja ongelmista analysoiden niiden suuruutta. Tietojohdoinen työskentelymalli ja jalkautuminen ovat pääpainopisteitä 1.1.2009 aloittaneessa Keski-Uudenmaan poliisilaitoksessa. Yhdessä sosiaaliviranomaisten, koulujen, nuorisotoimen ja vanhempien kanssa pyritään varhaisesti puuttumaan asioihin.

Liite 6. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Vanhemmilla on päävastuu lapsista ja heidän kasvatuksesta. Yhteiskunnan ja viranomaisverkostojen tehtävänä on tukea vanhempia kasvatustehtävässä. Perhettä ja lasta on tuettava ensisijaisesti heidän omassa asuinympäristössä. Lastensuojelussa on toimittava mahdollisimman hienovaraisesti ja lapsen kehitystä edistävästi. Lastensuojelun johtavana periaatteena on lapsen etu. Lastensuojeluviranomaisten on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos puutteet lapsen hoidossa ja kasvatuksessa tai muut kodin olosuhteet uhkaavat vaarantaa lapsen tai nuoren terveyttä tai kehitystä, tai jos lapsi/nuori omalla käyttäytymisellään vaarantaa niitä. Näissä tilanteissa pyritään ensisijaisesti tukemaan lasta ja perhettä avohuollon tukitoimin niin että lapsi voisi asua omassa kodissaan.

Lastensuojelun keskeisimpiin palveluihin kuuluvat Hyvinkäällä:

- sosiaalipäivystys kiireellisissä asioissa (Järvenpään kaupunki tuottaa palvelun virka-ajan ulkopuolella), lastensuojeluilmoitusten vastaanottaminen,
- lastensuojelutarpeen selvitys,
- avohuollon sosiaalityö ja tukitoimien järjestäminen
- avohuollon sijoitus,
- kiireellinen sijoitus,
- huostaanotto ja sijoitus sekä
- sijoitettuna olleen lapsen jälkihuolto.

Lastensuojelutarpeen selvitys

Lastensuojeluilmoitusta vastaanotettaessa lapsen asioista sosiaalityöntekijän on tehtävä ratkaisu lastensuojelutarpeen selvityksen aloittamisesta. Lastensuojelutarpeen selvitys tehdään, kun lapsi tai hänen vanhempansa tai joku muu on huolissaan lapsen tilanteesta ja lastensuojeluilmoitus saapuu sosiaalikeskukseen. Lastensuojelutarpeen selvityksen tavoitteena on kartoittaa perheen lasten elämäntilannetta ja mahdollista lastensuojelun tarvetta. Selvityksessä kartoitetaan lasten, vanhempien ja mahdollisen muun verkoston kanssa perheen ja lasten arkea ja hyvinvointia sekä lasten ja perheen voimavaroja ja vahvuuksia että mahdollisia pulmia. Lisäksi selvitetään lasten ja perheen pulmien ratkaisuyritykset; mitä on aiemmin tehty. Tuen järjestämismahdollisuuksia selvitetään yhteistyössä perheen viranomais- ja läheisverkoston kanssa lapsen tai nuoren kasvun edellytysten vahvistamiseksi.

Lastensuojelun avohuolto

Mikäli lastensuojelutarpeen selvityksen jälkeen lapsen ja perheen lastensuojeluasiakkuus jatkuu, siirtyy asiakkuus avohuollon sosiaalityöntekijälle. Lastensuojelun avohuollon asiakkaana on n. 400 lasta. Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on edistää lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatustaitoja ja mahdollisuuksia.

Lastensuojelun avohuollon tukitoimina järjestetään mm. seuraavia palveluita:

- tukea lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämisessä
- taloudellista tukea esim. harrastuksiin, koulunkäyntiin, ammatin ja asunnon hankintaan, työnsijoittumiseen ja läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen
 - järjestetty tukihenkilöitä tai –perheitä
- ohjattu lasta kuntoutumista järjestävien hoito- ja terapiapalvelujen piiriin
- järjestetty päivähoitoa tukitoimena
- järjestetty perhetyötä (kotipalvelun, lastensuojelun ja Nikinharjun kuntayhtymän perhetyö)
- vertaisryhmätoimintaa
- loma- ja virkistystoimintaa (taloudellinen tuki omavastuusuuteen ja ohjaus erilaiset lomat)

-koko perheen sijoitus laitoshoitoon (Nikinharjun kuntayhtymän lastenkoti tai yksityiset laitokset) ja
-lapsen sijoitus yksin kodin ulkopuolelle perhe- tai laitoshoitoon.

Lastensuojelun perhetyö on lastensuojelulain mukainen avohuollon tukitoimi. Asiakkaat ohjautuvat perhetyöhön lastensuojelun sosiaalityöntekijän kautta. Lastensuojelun perhetyötä toteutetaan pääsääntöisesti perheiden kotona tukien perheen voimavaroja. Lastensuojelun perhetyössä on kehitetty intensiivisesti tehtävää perhetyötä. Intensiivityötä on tehty ehkäisemään sijoituksia ja tukemaan perheiden jälleenyhdistämistä sijoituksen jälkeen, joka mahdollistaa kodin ulkopuolisen sijoituksen lakkauttamisen varhaisemmassa vaiheessa. Perhetyössä työskentelee 9 perheohjaajaa.

Huostaanotto ja sijaishuolto

Huostaanotetuille lapsille järjestetään tarpeen mukainen sijaispaikka perhe- tai laitoshoidossa. Laitoshoidoa järjestetään tällä hetkellä Nikinharjun kuntayhtymän lastenkodissa Hyvinkäällä tai yksityisissä lasten- ja nuorisokodeissa eri puolilla Etelä-Suomea. Kodin ulkopuolelle on ollut sijoitettuna vuosittain noin 100 lasta tai nuorta. Lapsen sijoituksen aikainen sosiaalityö toteutetaan henkilökohtaisten asiakassuunnitelmien mukaan.

Vanhemmille laaditaan mahdollisuuksien mukaan asiakassuunnitelmat, joiden tavoitteena on mahdollistaa lapsen sijoituksen lakkaaminen tai vahvistaa vanhemman hyvinvointia yhteydenpidon mahdollistamiseksi tai edistämiseksi.